

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**EPISTOLAE TRES AD || D. IOANNEM PAPPVM ||
THEOLOGVM LVTHE-||RANVM:|| PRIMA, Excitatoria, cùm in
seruando iureiurando Emetingæ factò, ne-||gligentior
esset Pappus.|| SECVNDA, Refutatoria Parallelorum ...**

Pistorius, Johann

COLONIAE, 1594

VD16 P 3042

Capvt Quartvm, De Hæreticis Qvos Antecessores Erroris Svi Et Patronos
Fvisse Lutherani putant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43314

scere, obligatum perspicuitate clarissimæ veritatis non dubito: liberabis ipse innocētiam nostram ab Antichristi suspicione: & seruabis tandem Ementingę sanctissimę pulcherrimęque iuratum iusiurandum: & consociatus cum Christi Ecclesia, fies ex Pappo hæretico Pappus Pappisticus: similis maiorum omnium tuorum: qui annis retro mille vixerunt Christiani sanctorumque Patrum discipuli: & tandem in Christi merito possessor cęli. Vel si luctans cum conscientia & perditę conculcans spem salutis æternę, religionem Christi non suscipies & obstinatę hærebis in errore: tamen ad retinēdam laudem honestatis externę, pro secta tua nunquam exposces auxilium Gręcorum: nec isto inani ariete percuties deinde Ecclesiam Christi frustra que pudorę periclitaberis honoremque tuum.

Magis derelictus à S. Patribus & doctoribus Ecclesiasticis & contradictoribus, & Græcis, per quartum postea caput, quò iam properamus, circumferes diligenter animum, an fortassis apud magnas illas locustas, Hussium, Wiclephum & horum procreatores & propagationes comparatum dispersioni varietati que vestrę præsidium vel relictum textrinum sit, vnde suere laceratam pannosam que sectam & tanquam mendicorum pallium varijs fragmētis texere possis. De eo igitur deinde agemus.

CAPVT QVARTVM, DE HAERETI-
CIS QVOS ANTECESSORES ERRORIS

SVI ET PATRONOS FVISSE

Lutherani putant.

VT suprà contestati sumus, in re nulla quæ alicuius cōsiderationis, & posita inter nos in disquisitione sit, contra nos sentire pro Lutheranis Patrem vllum vel scriptorem receptum Ecclesiasticum: sic nunc in hoc capite confiteri palàm

Gg 3 debe-

debemus, in plurimis congruere cum Lutheranis hæreticos plurimos: & nullum penè fuisse hæreticum, de cuius errore constet; ex quo Lutherus particulam aliquam decerptam non transferret in sectam suam: tamen rursus extitisse nullum in vniuersum in ista immoderata infinitorum hæreticorum libidine, qui omnes Lutheri nugæ credulitate sua comprehenderit & non multis modis à Lutheri tota voragine & huius multiplicatis varietatibus iterum discesserit. Id vt de omnibus hæreticis hîc statim ordine demonstremus: non finit modus Epistolæ: & fiet alio loco plenissimè: Iam verò de præcipuis, de quibus bonam partem spoliolum detraxerunt Lutherani, ostendemus continuò: de Aerio, Iouiniano, Vigilantio, VValdensibus, VViclepho, Hussio: eorum neminem fuisse Lutheranum vel credidisse omnia, quæ de articulis religionis credidit arundo mobilis & corruptor religionis turpissimus Lutherus.

DE AERIO
& AERIANIS.

Equidem quod ad Aerium attinet, liquet clarissimè, antecessorem & magistrum fuisse Lutheri, tantum in quinque capitibus: primò in sententijs sex Arcianis: secundò in sublata distinctione inter Episcopum & Presbyterum: tertio in oratione & oblatione pro mortuis: quartò in ieiunio: quintò in paschate: Rursus discrepasse in reliquis omnibus: & etiã in his ipsis, cum particulariter momenti omnibus ponderantur, constantem nullam inter Aerium & Lutherum esse consensionem.

Arcianus erat Aerius vt testantur S. Basilus, Epiphanius & S. Augustinus: non negant Centuriatores: & quidem *τελειότατος*: quo eum cognomento cohonestat Epiphanius: eoque testimonia in scriptura apposita ad Trinitatem peruertere & nomen Homousij horrere debuit. Lutherus an totus intus Arcianus esset, ignoramus: nisi quòd fundamentum iecit ad melius sustinendam sectam: cum textus scripturæ Esaiæ 9 & 1 Ioan. 5 vel corrumperet vel

ret vel intercideret: & vocem *ὁμοούσιος* damnaret: & S. Trinitati preces adhiberi non ferret & Christum in officio secundum naturam diuinam subijceret patri: & S. Patrum Ecclesie que sententias & statuta ludificaret. Nam quod Esaiæ 9. in Hebreo erat *אלהים*; negabat Lutherus rectè intelligi de Deo & errasse Græcum & Latinum interpretes, qui *אלהים* pro Deo vertissent: cum illa vox apud Hebræos nō semper Deum sed interdum *fortem* significet. Sic igitur Lutherus in vertendis Biblijs non passus est isto loco filium Dei nominari Deum: & gladium qui in Arsanorum iugulum infixus erat, de manibus Catholicorum detrahere voluit: sine vilo pretextu: sine causa quæ mouere intelligētem hominem potuisset.

Falsum enim est, vocabulum *אלהים* cum sine Iod singulariter & sine appositione substantiui nominis scribitur, reperiri aliquo loco scripturæ in quo non referatur ad Deum: & quanquam esset: tamen ad dubitandum tantum, an cap. 9. Esaiæ Deum vel fortem vox *אלהים* notaret, & non ad simpliciter inficiandum sensum alterum valeret: cum verba ambigua, eo ipso quod ambigua sunt, nullam secum causam inferant, cur magis in vnam quàm in aliam sententiam accipiantur, & tantum ex contextu orationis & ex animo scriptoris per cōiecturam sumenda sit significatio. Atqui nulla hīc in verborum coherencia multo quæ minùs in aliorum scripturæ locorum conspiratione comparebat ratio, cur fortis & non Deus esset *אלהים*: & sciebat sine dubio scurra, textus omnes Græcos, Latinos, & Chaldæos loco Hebraici vocabuli reposuisse vocē Dei & nominasse filium Dei, Deum *הוהים*: quo Hebræorum & Christianorum consensione reprimi meritò peruicacia & emendari ruditas & mitigari arrogantia Lutheri debuit: præsertim quia ex Hebræo fonte bibendam esse veteris testamenti intelligentiam toties declamat. Nisi igitur ad Arsanismum aperire viam voluit, nihil profecto causæ fuit, cur veterator audacissi-

cissimum nomenclatura Dei Christum despoliaret apud Esaiam & LXX contra scripturæ cōsuetudinem & contra naturam ambiguarum dictionum & contra versiones omnes pro forti & non pro Deo tum intelligeret, tum redderet, libidinosus & petulans vastator scripturæ Lutherus: quod ipse tandem post diuturnam aliquot annorum versionē & versionis suæ (*Tom. 3. German. fol. 183.*) obstinatam defensionem sensit (*Anno 43. Tom. 8. fol. 145.*): & oblitus superiorum annorum & versionum pertinaciam & refutans ipse impudentiam & hebetudinem suam cōtra se fatetur vocabulum LXX cū nomen est proprium, sicut esse cap. 9. Esaiæ in loco controuerso nostro palàm permittit, per vniuersam scripturam esse Deum, summa omnium Hebræorum conspiratione. Verūm quanquam errorē animaduertit: tamen in Biblijs Wittbergæ ante mortem post Annum 43 recusis non correxit, homo sceleratus: & ne quidem hodie admoniti à magistro discipuli corrigunt: sed adhuc pro virili parte tum Christum orbant diuinitatis testimonio, tum nudam ab armis quæ Lutherus surripuit, Ecclesiam Christi confodiendam nouis Arjanis proponunt: & quod omnium est mirabilissimum, non dubitant in ipsū Lutherum præceptorem & extremam illius Anno 43 emissam vocem esse contumeliosi & contra præceptoris auctoritatem defendere versionem. Id igitur primum est in quo sine dubio vel ex cæcitate hebetudineque maxima, vel ex summa vastandi scripturam libidine, vel reuera ad fulciendum Arjanismum cum Arjanis & cum Aerio consentit Lutherus, & huius progenies.

- II. Secundò, Lutherus locum 1 Ioannis 5 (Tres sunt qui testimonium dant in cælo, pater & filius & spiritus sanctus. Et hi tres vnum sunt) ex omnibus Latinis & Germanicis Biblijs erasit: sub isto solo pigmento, quòd non in omnibus Græcis manuscriptis libris extaret. Atqui si ille respectus mouit scurram ad intermittendum tam
aper-

apertum contra Arđanos tamque concinnum testimonium: cur vicissim filius perditionis rem multò minùs necessariam, appendicem orationis dominicæ (Quia tuum est regnũ &c.) tanto feruore in recitationibus omnibus retinendam esse pugnat? quæ in Latinis nostris penè nullis & in Græcis paucissimis libris ponitur? quam S. Cyprianus & S. Hieronymus & S. Augustinus (*lib. de dono perseverantiæ cap. 6.*) in Græcis exemplaribus quæ S. Hieronymus & S. Augustinus cum primis diligenter conquisiuerunt & perlustrarunt, nunquam repererunt? S. Lucas nullo verbo vel Græco vel Latino attigit? cùm contrà locus (*1 Ioannis 5.*) in Latinis innumeris & in multis manuscriptis Græcis & in S. Cypriano legatur antiquissimo scriptore (*lib. de unitate Ecclesiæ.*) Cur igitur, cùm eadem sit ratio, appendix orationis Christi relinquitur in scriptura? tollitur locus S. Ioannis? & cur, si hostis Arđanæ perfidiæ Lutherus non fuit, cùm in cursu sermonis non ferret, non ascripsit ad margiuem? testatus paucis verbis cur faceret? sed nō permisit petulantia Lutheri, qui tanquam prænuntius Antichristi, & Deum & scripturam & cælum & mundum sub arbitrium iudiciumque suum ad corrumpendi & variandi libertatem subiecit.

Tertiò, vocem *δμοούσιος*, summo fastidio repudiavit III.
Arđus & ex eo Acrius: quod idem maxima rabie fecit Lutherus homo mutabilissimus, & factorum omnium ignarus asinus: non solùm reiicienda damnandaque voce (*Tom. 2. Latino fol. 407.*) sed etiam vituperandis S. Niceni Concilij Patribus, quòd extra scripturam posuissent vocem prophanam & laudandis Arđanis, quòd interpellassent S. Patres ne vocabulum prophanum & nouum vsurparent in regulis fidei. Sic enim loquitur scurra: & vult ne alijs quàm in scriptura relictis & signatis verbis mysteria fidei explanemus: Addit mendacium horrendum pinguiissimum: à multis præclarissimis Patribus vocabulum (*δμοούσιος*) non fuisse probatum: & S. Hierony-

Hh

mum

mum optasse ut aboleretur ferax veneni vocabulum: quod postremum de S. Hieronymo repetit (*Anno 39. Tom. 7. German. fol. 243.*) & dilatat adhuc impudētius, cum scribit lamentabiles literas dedisse S. Virum ad Damasum Romanum Episcopum & concupiuisse ut eraderetur vox quæ venenum occultaret & offenderet Ardanos: quorū nihil fecit S. Hieronymus: magis nomē (ὁμοούσιος) in illa ipsa epistola collaudavit & habuit pro voce sancta: dubitabat tantum de ὑποστάσεως vocabulo: quo quia δύσταν significari & latere aliquid sub externa nomenclatura iudicabat, refugiebat nomen, quousque Pontifex Romanus auctoritatem interponeret sententiamque suam: in cuius se mandato siue dici siue taceri ὑπόστασιν iuberet, libenter se conquieturum scribit, Papæ tanquam capitis Ecclesiæ Christi & iudicis in religione supremi obseruantissimus. A sinu igitur Lutherus, si epistolam S. Hieronymi legere non potuit: veterator incredibilis fuit, si cum nunquam legisset, tanquam si de libro recenseret, in luce totius mundi clamose proposuit: & post annos octodecim geminauit: tamque longo tempore nec S. viri epistolam aspexit nec ignominiosum errorem sustulit. Alterum verò de non seruanda voce, quæ non iisdem literis pingeretur in scriptura, Antilogus perpetuus & cōtradictor Lutherus (*loco proximo Anno 39.*) contra se mutauit: & permisit rursus quod Anno 21 pugnaciter negauerat ut usurpare nomen liceret, cuius significatio ex scriptura duceretur, tametsi nomen ipsum in literis sacris non extaret: tamen quia errorem nondum professus est, & videri vult in omnibus suis stabilis, & ex cælo illuminatus Doctor; & crudele mendacium in S. Hieronymum amplificauit: nos vacillantem & prodigiose secum pugnantem hominem ex errore non euoluemus.

IIII. Quartò ut Arqus: sic Lutherus Trinitatem non inuocat: & precationem quam nos Trinitati adhibemus,

(S. Tri-

(*S. Trinitas, vnus Deus, miserere nostri.*) de Litanía sua de-
leit: & omnes orandi modos ad singulares Dei vnus per-
sonas: nullum ad vnã tribus personis distinctã natu-
ram direxit: tanquam si hostis Trinitatis esset: vel vnum
in tribus personis Deum non crederet: crederet tan-
tùm tres personas.

Quintò fecit Arçus Christi personam simpliciter in-
feriorem & minorem patre. Id Lutherus non sic abso-
lutè sensit: tamen expressè scribit filij personam inferi-
orem esse patre, non natura seu essentia sed authoritate
(*Tom. 7. Germ. fol. 119.*) & errasse putat S. Patres erraticus
veterator, cùm locum 14. Ioannis (*Pater maior me est.*)
ad naturam humanam accommodant. Ille enim imme-
mor quòd symbolum Athanasij, vt Apostolici symboli
defensionem (*Anno 38. Tom. 6. Germ. fol. 536.*) magnis lau-
dibus affecisset, ad totam personam Christi reuocat &
totum Christum ratione officij minorem patre fuisse
contendit: illudens interim S. Augustino & Patribus,
qui per imbecillitatem iudicij veritatem non perspexe-
runt: quod idem in locis communibus Anno 36. Witte-
bergæ publicatis adhuc apertiùs confirmat Philippus,
cùm ait Filium missum à patre accepisse authoritatem à
patre sicut missus à mittente potestatem accipit: & sic
patrem esse maiorem filio, quia missus sit & acceperit fi-
lius à patre authoritatem eoque sit patre minor, non
natura sed officio. VVirtenbergenses verò sumptam à
Luthero delirationem longiùs adhuc propagãt & mul-
tiplicant: cùm secundum naturam vtranque Christum
pro nobis ad patrem intercedere, & simul interpellare
Spiritus sanctum arbitrantur: & sine dissimulatione
subijciunt patri filium & sanctum Spiritum. Nec enim
preces fundere ad alium & gemere & exaudiri potest
nisi subiectus & inferior. Exciderit ineptis hominibus
contumeliosa in Deum & scripturam sententia per im-
prudenciam: tamen quis Catholicus equo animo ferret?

& non vel Arjanos esse Lutheranos vel inclinare similitudine opinionum & ponendis primis rudimentis ad Arjanismum diceret?

VI. In his igitur quinque : & deinde in sexto quod de Arjanis Theodoretus (*lib. 2. cap. 31. Ecclesiast. historia*) recitat, quomodo nihil habuerint antiquius quàm despiciere S. Patres & septa omnia conuellere legum & constitutionum Ecclesiasticarum, & nouare totam ceremoniarum religionem : in his inquam Lutherani cum Arjanis omnibus in genere & consequenter cum Aerio nō quidem in vniuersum sed tamen propinquitate locutionū & collusione sententiarum congruunt.

Supersunt verò alia quatuor : Aerii propria : primum quòd Aerius inter Episcopum & Presbyterum discrimen inter suos tolleret, qua eadem fatuitate oppressi Lutherani, quia vocabulum Episcopi ex natura vocis & intentione prima ad Presbyterorum officium applicari potest : putant similiter quoad secundam intentionem & Ecclesiasticum vsū vocis non discriminari Presbyteros & Episcopos : abusi per incredibilem temeritatem scriptura & aspernati S. Patrum & Conciliorum explicationes. Sed rursus Aerius qui in re vna cōsentit cum Lutheranis, in infinitis eiusdem rei particulis continuò dissentit. Relinquebat enim Aerius distinctos Presbyteros, Diaconos, & aliorum ordinum ministros : baptismum & sacramenta omnia per Presbyteros & non per Diaconos conferri sinebat : non confundebat cum sacerdotibus laicos : probabat ordinationem : nec vel laicum vel non ordinatum admittebat ad presbyterium : Missæ sacrificium quod *προσφορὰν* & *οἰκονομίαν τῆς λατρείας* vocat, ne quidem Diaconis permittebat : nec dissimulabat, quamquam Episcopum ipse cum Presbytero adæquaret, tamen fuisse ante se in tota Ecclesia morem antiquissimum vt differrent : in quibus omnibus in eadem controuersia, in eodem capite discessionem ab Aerio, hereticus ab heretico

retico facit Lutherus: qui omnes ordines euertit & ex Ecclesia proijcit: baptismum & sacramenta omnia sine discrimine per laicos administrat & manibus laicorum calicem porrigit: sacerdotes & laicos vno in gradu & loco habet: ordinationes intermittit & ministris vtitur nō ordinatis: Missam infectatur: cœnam suam per Diaconos & laicos distribuit inter ciues: & negat ferri à scriptura & Deo sacerdotū & laicorum distinctionem: nomen Presbyteri in cōmunem primum sensum reflectit: nec considerat, trāsata de plebeio vsu vocabula Episcopi, Presbyteri & omnium ordinum ad nouas esse in Ecclesia significationes: cumque Superintendentes à prædicantibus dignitate & officio contra vulgarem verborum intelligentiam separet, inter Episcopum & Presbyterum stolidus truncus & hæreticus Aerij hæretici dissimilimus nihil discriminat: cum vtrinque si vulgaris & verbis impositus primus sensus spectetur, æquabiliter & Presbyter sit Episcopus & Prædicator Superintendens.

Secundò non passus fuit Aerius vt in Missa recitarentur defunctorum nomina nec omnino vt pro illis qui de vita demigrarunt, funderentur ad Deum preces & exhiberentur oblationes: quod vir stolidus frustra fieri putabat & valere ad augendam in mūdo neglectiōem pietatis. Si enim, inquit, mortui iuuantur viuorum precibus, nemo igitur sit pius: bonum opus nullum faciat sed comparet amicos quoquo modo potest vel pecunia vel autoritate & ante obitum iubeat vt pro se orent ne quid illic patiat vel ne pro maximis hīc cōmissis peccatis subeat iudicium: prorsus eodem modo vt Lutherus: vterque tamen mendacissimè: cum scirent non orari pro illis qui totam ætatem vixissent in despicientia Dei & contemptiōe sanctitatis, sed qui in fide & vsu sacramentorum & charitate & communitate Ecclesiæ antequam à vitijs perfectè se purgassent, amiserunt vitā. Tantum igitur per mendacia vterque sententiā Ecclesiæ ca-

lumniari sciens voluit: & tamen discrepant rursus & ab Aerio Lutherani & à se ipsis. In Apologia enim Latina, qua contegere sordes & vlcera cōfusionis obducere voluerunt, palàm eloquuntur, non patrocinari se Aerio nec prohibere orationem pro mortuis sed credere contra Aerium, orationes pro mortuis non esse inutiles (*in cap. de vocabulis Missæ*) folio, Pappe, tuę editionis 184. & 185. Id verò cūm per simulationē inuerecundi homines non negent, tamen quod ex cōcessis necessariò sequitur, non concedunt: nec per stoliditatem intelligunt, si precibus nostris subleuentur mortui, non profectò futuros vel in cælo vel in inferno: quo vtroque loco fructum ex nostris precibus capere nullum possunt. Erunt igitur in intermedio loco, nondum vel recepti in possessionem celi vel reiecti in infernum. Rursus in Germanica editione emolliuntur superiora omnia: de vtilitate & permissione orationum pro mortuis apponitur verbum nullum: nec adimitur patrociniū Aerio: sed simpliciter sententiam Aerij non attinere ad nostram cōtrouersiam significatur obscurissimè. Tanta est sectariorum incōstantia, vt quod heri in conspectu totius Imperij tanquam regulam & fundamentum fidei & purum Euangelium gloriose obiectarunt, hodie vel retractent vel nouis tenebris occultent, vel in alium intorqueāt sensum: nec tantūm cum magistro & authore sectæ discipuli pugnent sed inter se discrepēt: & sicut Tertullianus antiquissimus scriptor in libro de præscriptione prudētissimè docet, etiam
 » à regulis suis inter se variant dum vnusquisque perinde
 » suo arbitrio modulatur quæ accepit, quemadmodum de
 » suo arbitrio ille composuit, qui tradidit: vt agnoscat
 » naturam suam & originis suæ morem profectus rei. Sic Lutherus primūm Anno 23. in concione de diuite & Lazaro quæ adhuc restat in Postilla, dubitabar, rectè ne an vitio & errore pro mortuis intercederetur: tamen quia ex scriptura quid animis post obitum accideret,

deret, & an extremam iudicij diuini sententiam susceperint, non constaret, voluit vt cuique relinqueretur liberum, nec peccare putarentur qui vel orarent vel intermitterent: tantum vt semel vel bis fieret: & non nimis frequentatis precibus obtunderetur Deus: quod à Deo fastidiri & indicium esse incredulitatis si quis sæpe rem vnã in precibus ad Deum inculcet, clamat vociferator impius (*in Postille loco dicto Tomo 2. Germ. folio 453. & Tom. 3. fol. 512. Anno 22. & 23. & 28.*) Licebat igitur illis annis per Lutherum; tamen cum hæsitatione: siquidem isto loco versarentur animæ, vbi leuatio contingeret, implorare pro mortuis Deum. Verum Anno 30 in Comitij in defensione confessionis in oculis totius mundi dubitationem tacuerunt: tantum non prohiberi à se orationes pro mortuis nec defendi Aerium qui inutiles orationes esse credidisset, ascribunt: cætera dissimulant & sic verba concinnant ac si sine dubio fructuosas preces pro mortuis esse sinerent & sentirent contra Aerium. Rursus quod Lutherani Apologiæ fabri se facere bis disertè negant: Centuriatores contra fabros fratres Aerio (*Cent. 4. fol. 401. Anno 60.*) palàm patrocinantur: & nisi circumstantijs alijs, quæ ab Epiphano & S. Augustino non commemorantur, inuoluta implicataque sit Aerij sententia, non pugnare cum sacris literis, cõfirmant: & adhuc regulæ suæ negligētior VVitenbergensium factio dum veteres à R^{do} P. Belarminio & Hansonio patefactas vanitates nouis infinitè multiplicatis mendacijs obtegere conantur, & eorum princeps Herbrandus patrocinium Aerij non iam obscurè vel hesitanter sed apertè cõtra Patres suos arripiunt: & solum Arsanismum in Aerio culpant si Arsanus fuisset: dubitat enim contra testes sanctissimos per summam inuerecundiam Herbrandus: cetera in Aerio laudant omnes vt fabricata appositè ad scripturam: & rident Patres qui notam hæresis inusserint Aerio. Nec sufficit ista Lutherano-

norum

norum mutabilitas: sustentant fluctuationes suas & nutriunt nouis fabulis: & quòd preces Philippus & Lutherus expressè nominant & præsertim Lutherus destinatis certisq̃ue verbis orandi modum præscribit (*locis superioribus*): id deformes calumniatores ad interiorè animi affectionem distorquent contra Philippum, Apologiam & Lutherum. Philippus enim & Augustana sodalitas patrocinari Aerio non volunt & se facere constanter negant. Atqui Aerius non de latebris & affectione cordis, sed disertè de externis ad Deum fuis precibus & oblationibus Missæ loquitur. Aut igitur maximus veterator fuit VVirtenbergicis Philippus & tunc Aerio patrocinatur cùm negat: aut si vir bonus fuit, ad illam certè significationem orationis respexit, quam intendebat Aerius. Nominat autem Aerius recitationem publicam mortuorum in Ecclesia & in Missa: nominat (εὐχὴν περὶ τῶν τεθνεώτων) orationem pro mortuis, & quidem talem quam profecturi ex vita mandabant suis, & qua se iuuari credebant, vt in altera vita non cruciarentur: nominat (δέησιν) precationem ad Deum adhibitā: nominat πείρασιν τῆς οἰκονομίας: nominat oblationem pro mortuis vt Epiphanius & S. Augustinus recensent. De eiusmodi igitur orationibus & oblationibus sensit contra Ecclesiam Aerius: & de illis reprehensus est à S. Patribus: non de votis & suspirijs internis: & de iisdem loqui Philippus in partu vanissimæ Apologiæ debuit si scurra non fuit. Lutherus verò sine dissimulatione non tantùm optandam salutem mortuis sed offerendas pro illis preces monet, orandiq̃ue modum simul significat & post vnā atque alteram implorationem exaudiri nos testatur. Verba illius sunt:

„ Dieweil nun vngewiß ist vnd wir nicht wissen ob
 „ die Seel verurtheilt sey/ ist nicht sünd daß du für sie bittest/
 „ Aber auff die weiß daß du es vngewiß lassst bleiben/ vnd sprichst
 „ also: Lieber Gott/ ist die Seel in dem stand daß ihr noch
 „ zuhelffen ist/ so bitt ich wollest ihr genedig seyn. (*in ascriptis*
supe-

superioribus tribus locis. Id est, Quia incompertum est, & ne-
 scimus an iudicata anima sit, non peccas cum pro illa
 oras: sed sic vt relinquant incertum, & in istum modum
 dicas: Rogo te DEVS optime vt animæ, si in tali statu
 est vt iuuari possit, sis propitius. Hæc Lutherus adhuc
 Anno 28: imò Anno 44, cum Postilla Wittenbergæ de
 nouo publicaretur: dubitans quidem pro libidine sua:
 tamen non optans sed orans: & sic intellexit in Apolo-
 gia Philippus & confessus est Purgatorium: vel certè vt
 de statu animarum, sic de Purgatorio illius confectario
 cum magistro dubitauit: eo quæ VVirtenbergici impu-
 denter mentiuntur qui Philippi & Aerij pro mortuis ef-
 fusas orationes, tantum vota viuentiũ & affectiones ani-
 morum esse contra fulgorem lucis publicæ, contra præ-
 ceptores suos, contra normã fidei, contra conscientiam,
 contra Centuriatores, hæretici contra hæreticos, fratres
 contra fratres, filij contra patres & matres contendunt.
 Rursus enim vel de orationibus vel de votis tantum &
 optionibus vituperauit Ecclesiam Aerius: & siquidem
 non vota sed preces reprehedit, cur VVirtenbergici con-
 tra se & contra internum animi sensum tantum menda-
 cium euouerunt? vel si vota tantum & non orationes
 Aerius insectatus fuit, cum illi vota probent, quomodo
 hæreticus non fuit Aerius? & cur illum à quo dissentiunt,
 isto eodem libro pro heretico non agnoscunt? Cur Her-
 brandus alio loco contra se societatemque suam confi-
 tetur orationes & preces pro defunctis vocasse in dubi-
 tationem Aerium? Et omnino cur Aerius non sensit quod
 Epiphanius ipsius Aerij & deinde suis verbis sensisse scri-
 bit? & testatur S. Augustinus? Aerij enim verba sunt vt
 recitat Epiphanius: Nihil boni faciat viuus, sed compa-
 ret amicos aliquos quocunque vult modo quos vel pe-
 cunia vel vt amicos permoueat in obitu: & orabunt pro
 ipso VT NIHIL ILLIC PATIATUR & vt com-
 missa insanabilia peccata nõ excutiantur: quod Epipha-
 nius

nus adhuc maiore perspicuitate illuminat, cum ad elidendam Aerij stoliditatem nihil esse putat fructuosius, nihil comodius, nihil admirabilius quam quod nominatur in Ecclesia: non tantum ut viuere apud Deum & supersites nec prorsus deletos esse qui à nobis discesserunt, significetur, sed etiam quod tamen non semper totam molem peccatorum tollat, tamen omnino iuuet oratio mortuos cum pro ijs qui peccauerunt sicut facile in hoc mundo tum voluntate tum imprudentia prolabimur, Deum inclamamus pro misericordia (*ὕπερ ἁμαρτωλῶν δεόμενοι θεοῦ ὑπὲρ ἐλέους.*) Non igitur vota sed preces impugnavit Aerius & quidem apertissime preces tales que ad mortuorum per Dei misericordiam tollendos cruciatus tum in Missa, tum extra eam emittuntur ad Deum. Quia verò non patrocinator Aerio Apologia Augustana & architectus fabule Philippus: sentiunt igitur contra Aerium: & volunt orandum esse pro mortuis, eoque simul constituunt Purgatorium.

Nec priuatas tantum preces vituperavit Aerius: sustulit & priuatas & publicas: & cum precibus profligauit oblationem & sacrificium. Nam quod vel per infinitam malitiam vel per incredibilem ignorantiam & in Apologia Philippus cum coniurata sociorum manu & Herbradus in nugis Germanicis inficiantur, pertinere Aerij hæresin ad oblationem pro mortuis tantumque referri ad nudas à sacrificijs abiunctas preces: mendacium maximum est, similimum priori, cum expressè S. Augustinus de Aerio commemoret & in illius hæresi ponat, quod negauerit, orare vel offerre pro mortuis oblationem oportere: & similiter Epiphanius palam perspicuis verbis eloquatur fuisse ab Aerio in Ecclesie consuetudine damnatum non tantum quod oretur sed etiam quod offeratur pro mortuis: *εὐχεται γὰρ ὁ ζῶν ἢ ἀικονομίαν ἐποίησε, τὶ ὠφελιθῆσεται ὁ τεθνεώσ:* id est, oret viues vel ἀικονομίαν fecerit, quid leuabitur mortuus?

tuus?

tuus? In quem eundem sensum paulò antè percontatur Acrius, qua de causa nominentur nomina mortuorum? Id verò in Missæ sacrificio facere solebat Ecclesia, vt testatur tum S. Augustinus *tractatu 84. in Ioannem & serm. 32. de verbis Apostoli. & lib. de cura pro mortuis cap. 1. & 4. & 8:* tum S. Chrysostomus *serm. 3. in epist. ad Philippenses.* Morè igitur publicè Ecclesiæ per quem mortuos in Missa suo loco commemorabat & non solùm orabat pro illis sed etiam offerebat sacrificiũ & id se facere profitebatur, sicut loquitur S. Augustinus, calumniabatur Acrius: non hærebat in solis priuatis orationibus: quod Græca recitata ex libris Aerij verba perspicuè probant: cùm duo quæ pro mortuis præstari consueuerunt recenset & inter se discriminat: *εὐχεσθαι ἢ ποιῆναι ὀικονομίαν:* orare vel facere sacrum. Id enim esse *ποιῆναι ὀικονομίαν* liquet primùm ex versione S. Augustini qui sic interpretatus fuit: deinde ex ipso Epiphaniio qui tum hîc distinguit *ὀικονομίαν* ab oratione: tum non multò antè, *ποιῆναι ὀικονομίαν τῆς λατρείας* accommodat ad Episcopi & Presbyteri officium & eorũ vult esse proprium. Si igitur munus Episcopi & Presbyteri est, *ποιῆναι ὀικονομίαν* & ad eos solos pertinet: deinde si differt ab oratione: tertio si ad mortuos iuuãdos adhibetur in Ecclesia: quarto si complectitur mortuorum commemorationem: quæ omnia & Acrius & Epiphanius in vna *ὀικονομία* nomẽ clatura coniungunt: ecquænam res alia per *ὀικονομίαν* hoc loco designari quàm sacrificium Missæ potest? quod in hæresi Meletij *ἱερουργίαν* sed in oratione cõpendiosa (*συντόμῳ λόγῳ*) sub finem expressè rursus *ὀικονομίαν* nominat: remq; totam pulcherrimè collustrat cùm ait: *ἐπὶ τελευτησάντων ἐξ ὀνόματος τὰς μνήμας ποιῶνται προσευχὰς τελούντες καὶ λατρείας καὶ ὀικονομίας*; id est, defunctorũ memorias Christiani nominatim agunt & preces & cultus diuinos & dispensationes (*ὀικονομίας*) perficiunt: quo loco nihil aptius ad explanãdam Aerij sententiam & quid positum in Ecclesiæ consuetudine reprehenderit, proferri posset: quemadmodum si-

militer eum ibidem inquit: *ἐν τισὶ δὲ τόποις λατρεία οἰκονομίας ἐν τῇ πέμπτῃ γίνεται ὥρα ἐνάτη &c. ἐν ἄλλοις δὲ τόποις οὐ γίνεται λατρεία τῆς οἰκονομίας ἢ μόνον ἐπιφωσκούσα τῆς κυριακῆς*, id est, in quibusdam locis cultus œconomix in quinta fit, hora nona (in alijs verò nō fit cultus œconomix, nisi solūm illucescente Dominica) clarissimè quid per *οἰκονομίαν* intelligat, testatum relinquit. Sed quid opus est occupari in conquirenda significatione vocabuli & in peruestigāda sententia Aerij: cū Epiphanius in Anacephalæosi rem totam sic illuminet, vt & Apologiæ omniūque Lutheranorum effrenatam lasciuiam coerceat & impudentiam eorum qui deinde de Aërio dubitare volunt, perspicuo verborū fulgore conuincat. Nihil enim isto loco de orationibus quas Aërius vituperauerit sed tantūm de oblationibus loquitur: & sensisse Aërium cōfirmat, (*μὴ δὲν προσφέρῃν περὶ τῶν κεκοιμημένων*) nō esse OFFERENDVM PRO DORMIENTIBVS: Vbi quod in libro nominauerat *οἰκονομίαν*, hīc per (*προσφοράν*) oblationē explicat & notiori vocabulo somnatori Apologiæ Philippo & honoris sui contemptori Herbrando & tibi, Pappe, cæco eorum & præstigijs Lutheri illaqueato discipulo mendacium flagitiosum in os & calamum retorquet.

Est igitur *οἰκονομία* vel *οἰκονομία* τῆς λατρείας vel λατρεία τῆς *οἰκονομίας* Epiphanio, angustissimum sanctissimumque Missæ sacrificium: & sustulit Aërius non tantūm orationes *εὐχὰς, προσευχὰς, δεήσεις* sed etiam (*οἰκονομίας & προσφοράς*) oblationes pro mortuis & commemorationes eorum ad altare Dei & vniuersam Ecclesiæ Catholicæ sanctimoniam quam in subleuandis tum mortuis tenebat: errantque turpissimè Lutherani cū vel accusationem Aerij ad sacrificium pro mortuis pertinere negant: vel Apologiam in probandis orationibus pro mortuis non spectasse ad preces sed ad latentes affectiones animi & ad vota mentiuntur. Atque ista vna in re quot rursus mendacia? pugnæ? varietates? impudentiæ coaceruantur à
Luthe-

Lutheranis? Dicam breuiter in vna complexione: vt miretur lector flagitiosam inuicendiã hæreticorum. Primum mendacium est Herbrandi: hæere in nobis crimen quod Acrius patronus Lutheranorum obiecit ætatis suæ Catholicis & nostros adhuc hodie, sicut Acrius recitat, cohortari suos in concionibus, vt in vitæ huius cursu abijciant studium virtutis: tantumque in curam istam incumbant quemadmodum morituri pecunia parent vel constituent amicos qui orent ne mortui in vita altera pœnam pro peccatis subeant. Id tantum tamque scelestum mendacium est vt solum existimariõnem vniversam Herbrandi & sectæ Lutheranæ nõ commaculet, sed vna oppressione deleat. Secundum mendacium est commune omnium: cum oblationes pro mortuis vrgeri à nobis fingunt ad ventrem pascendum. Tertium Herbrandi & aliorum tum mendacium est tum discrepantia: quòd interdum Arçanum fuisse Acrium ex Epiphanio concedunt; (*Herbrandus contra quæstiones Reuerendi P. Schereri fol. 113.*) deinde rursus obscurat & in dubitatione ponunt (*in sartoria defensione miserè consuti pallij fol. 20.*) Quartum iterum est Herbrandi: qui Acrium non solum propter quatuor quæ diximus, sed propter Arçanismum à S. Augustino & Epiphanio inter hæreticos ascriptum & damnatum, dissentiens à cõscientia sua cõstituit.

Arçanum fuisse Acrium liquet clarissimè cõtra omnium dubitatorum hæsitaciones: sed eam ob causam nec S. Augustinus nec Epiphanius hæreticum Acrium fecerunt: cum iam antè in Arçanæ sectæ inuolucro inclusus & cum Magistro propter Arçanismum damnatus esset: Alioquin quid opus erat, abstractum ab Arço, cum quo consentiebat, collocare in singulari capite Acrium? & ab eo tanquam à principio ducere sectam nouam? Non igitur vt asseclam & assensorem sectæ veteris sed tantum vt authorem nouæ delirationis, & (*περιττότερον δογματίζοντα,* vt Epiphanius inquit) lōgius opinionibus nouis euagan-

tem, qui aliquid contra antecessores suos nouasset, posuerunt Aeriū: sicut Epiphanius cū Arjanū fuisse cōmemorasset, nō Arjanismū isto capite refutauit sed tantū quatuor capita, in quibus dissidēs à Catholicis & à magistro, nouis stimulis infoderat Ecclesiam. Quintū turbulentum iterum & dissimile secumque non consistēs turpissimū mendacium ad omnes sed primū ad Apologiam pertinet: cū Aeriū non contra orationes sed contra oblationes pro mortuis pugnasce fingunt: & sententiam ex Epiphanio hausisse videri volunt, nugatores ineptissimi. Sextum est Wirtebergicorū proprium: Philip-pum cū de Aerio loqueretur & orationes vtilēs esse sineret, non ad cōmunem notationem quam vox habet, sed ad vota & interiores affectus intendisse animū, & deflexisse de natiuo sensu dictionem vsitatam. Septimum proprium rursus Herbrandi est: Apologiam dum patrociniū Aerio suū accommodare non cogitat, non ad rem propositā que tum disceptabatur, & quam ipsa Apologia bis nominat, & ab Epiphanio reprehensam in Aerio fuisse testatur, sed ad Arjanismū respexisse, de quo tum nihil fuit quæsītū: & cuius mentionē non attigit Apologia. Epiphanius testatur (*sic Apologia*) Aerium sensisse quōd orationes pro mortuis sint inutiles. Id reprehēdit. Nec nos Aerio patrociniamur. Reputēt igitur Lutherani turpitudinem falsitatis Herbrandi: & existiment secum, quid homini tribuendū sit; qui sententiā proximē antegressam abrumpit & magistrū suū fabrumque confusionis mauult scurrā & asinum facere quā confiteri, quod res est, & quod sine leuitate extrema dissimulari non potest. Octauum & Nonum & Decimū mendacia, partim communia, partim priuata sunt propugnatoris Herbrandi: recitationē mortuorum fuisse S. Augustini ætate tantū cōmemorationem & gratiarum actionē: posteriores verō & præsertim S. Gregoriū, ex hebetudine, & ex diaboli dictatione, cū, quid offerre esset, non per-

perspicerent, transfuisse ad sacrificiū: cū ipse Acrius apud Epiphaniū & præterea S. Augustinus & Epiphanius iisdem locis contrariū clarissimè testentur. Acrius enim expressè, quid in Ecclesiæ cōsuetudine carpat, magnis & significatibus verbis ascribit, cū finē orationis ad quem spectatur, calumniā quidē, tamen non obscurè proponit, & orari inquit pro mortuis, vt nihil post mortem in altera vita patiātur, nec propter insanabilia in cursu præsentis vitæ patrata peccata sub disquisitionē subijciantur: quo quid potest esse illustrius? Augustinus verò in questione 2. ad Dulcitium & in Sermonē 32. de verbis Apostol. & in libro de cura pro mortuis, supplicationes pro mortuis: mortuorum in precibus sacerdotis ad altare commendationes: orationes: oblationes pro spiritibus dormientiū: centies inculcat & fructum quem suppeditant, palam ascribit: nimirum vt profint defunctis: vt releuentur animæ defunctorum: vt verè adiuuentur mortui: vt acquiratur spiritibus requies: quæ omnia S. Vir in libris passim interponit: Addit expressè tract. 84. in Ioannem, Sanctos mortuos ad mensam Domini non commemorari vt ceteros: vt etiam pro illis oretur sed magis vt ipsi pro nobis orent. Sic Epiphanius in eo capite, de quo agitur & in loco quem Herbrandus (*contra questionēs fol. 112.*) inchoat sed in medio cursu malitiosè resorbet, continuò publicè cōcedit, prodesse preces viuorum mortuis etiam si totam culpam non tollant: & pro peccatoribus in clamari misericordiam Dei: pro sanctis vero gratias agi: quæ omnia quia sciebat & legerat clamor in totū mundum, FLAGITIOSVM CALVMNIATOREM ET BONVM VIRVM NON ESSE HERBRANDVM: qui cū contra conscientiam, contra cælū & solem occultaret Epiphaniij verba, & quid pater optimus intēderet, perspectū haberet: tamen ad contrariā sententiam tacēdo textu contorsit: & quod vix crederēt Lutherani, subiicit, id quod scribit Epiphanius

nus

nus reprehēdi à nullo. Atqui tū, cur inficiatur Herbrandus orationes pro mortuis? cur oblationes? cur purgatoriū? nisi fortè de mutilata, nō de tota sentētia Epiphaniij loquitur: sed id cuius est pudoris? & an incredibilis veterator nō erit Herbrādus? Vndecimū multiplicatio est prioris ab eodē patre Herbrando; Monicā matrem S. Augustini nihil petijisse nisi vt inter sanctos patres nomē eius in cœna ad gratias agendas Deo recenseretur. ô cœlum ô terra: istos homines ferri in cōmunis lucis vsura. S. Augustinus disertè & matrē recitat petijisse vt vbicunque futuri essent filij, matris meminissent ad altare Dei, & quomodo satisfactū mandato sit expectationiq; matris, explicat: cū inquit pro matre oblatū esse sacrificiū pretij nostri, & se tum gratiam habuisse Deo pro sanctè gesta vita, tum pro peccatis illius post mortē rogasse vt si quæ restarēt, dimitterentur: quō etiā omnes qui libros illius legent, precibus sollicitat vt orent: & causam ascribit, vt vberius matri præstetur in multorum orationibus, quod egressura ex corpore postulauerat à filio. Quid igitur cogitauit Herbrādus cū oblatū fuisse PRO MATRE: & interuenisse preces ad ignoscendū peccatis mortuæ negaret? & dissimilitudinē nostræ & antiquorū oblationis fabricaretur? & tam arrogantē fingeret S. matronā vt inter Excellentes sanctos & reponi se & prædicari iuberet, nec exspectaret de se iudiciū Ecclesiæ? Increpet te Deus, Herbrāde. Duodecimum, decimum tertium, decimum quartū & decimum quintum mēdacia attingunt Lutheranos omnes: Lutheranā celebrationē cœnæ nominasse veteres sacrificiū, nec sub istā vocē subijci notionē aliam quā solam distributionē specierum: & S. Augustinum dubitasse de Purgatorio: & tantū duo reliquisse loca, in quibus animę ante extremū iudicium cōmorentur; & apud patres ex Platone vel diaboli nocturna illusionē creuisse Purgatoriū: quas nebulas ego iam in veteri contra Herbrandū bello, vnde tam turpiter profugit, dilic-

difficili. Decimum sextum tandem mendaciū & tanquam aliorum complementū est: quòd concessis superioribus nostris omnibus, & tamen inde nō rectè arbitrantur inferri purgatoriū: quę postrema est in hoc loco Lutheranorum ridicula iā satis exagitata stultitia. Tot igitur & plura quę tēdio fatuitatū iam non tractabimus ad defendendum Aeriū & ad excusandā Apologiam & ad conglutinandas Lutheri & Lutheranorū dissimilimas varietates cōportanda fuerunt mendacia, vt se ex implicatione, inquam ex Philippi audacia societas influxit, euoluerent. Interim & cōflictus suos quo in sese & in magistros mutuò sauiunt, in maiori lumine collocāt: & simul ne quidem ab Acrio seiunari demonstrant: si oblationem pro mortuis non euertit & mortuos ad altare Domini in sacrificio recitauit Acrius; quod facere debuit si simpliciter preces tantū negauit Acrius: cū Lutherus & ab eo procreati discipuli, nec Missam nec in illa commemorationem mortuorum, nec oblationem admittant: preces vel cum dubitatione relinquunt, vel sine dubitatione concedant, vel orationes tanquam vota non prohibeant. Ne quidem igitur in ista controuersia Acrius Lutheranus prorsus est: sed sumptam ab Arzano hæretico peruersitatem multò longiūs & ad multò turpiorem fœditatem extulerunt Lutherani. de quo satis hactenus.

Tertiò in ieiunio similiter Lutherani simij sunt Acrij: & quēadmodum ille mādāta statis diebus & per totā Ecclesiā consentaneè celebrata ieiunia dānauit: sic Lutherus ex initijs Acrij primū progressus, ieiunia profligauit: tamen nec eodē modo nec ex ijsdem rationibus. Acrius enim solā furori suo libertatem Christianā prætexebat: Lutherus verò simul spē meriti, quam de ieiunijs Ecclesia Christi ex sponsi benignitate cōprehendit, libidinosè reiecit, & inde calumniandi occasionē arripuit. Deinde volebat Acrius vt interdū ieiunaretur: idq; factis in ho-

minū conspectu præstitit : & sæpe cum suis quarta die ieiunitati operā cum Catholicis dedit: Lutherani verò ab annis iam septuāginta sex, quā diu secta peruagata per mundū fuit, liberè se p arbitrio facturos spōdent: tamen nullū adhuc eousq; posuerunt exemplū. Tertio Aeriani simul ἀποτακτικὸν τρόπον vt Epiphanius ait, vel vt ex Philastrio & alijs S. Augustinus explicat & ipse Philastrius cōfirmat, abstinentiā in re propria nulla possidenda & in vitandis cibis & nuptijs sectabantur: tamen simul ad despectiōnē Christianorum diffuebant luxu, cū in Ecclesia ieiunandū esset: Lutherani de vita renūtiatoria & cōmunitate possessionū & abstinentia vel in victu vel in matrimonijs nunq̄ cogitant: in posteriori tantū parte in Luxuria & deuoradis carnibus imitātur Aerianos. Quarto in ieiunio cum Aerio nihil participare Lutheranos, mētiens quidē, tamen contra seipsum scribit Herbrandus: & Aerianorū crapulā putat à suis esse alienissimam. Rursus igitur & similes & dissimiles Aerianorū sunt Lutherani & illis multò peiores: vt nihil dicā de nouis Herbrādi & aliorū maximis decē in re vna mendacijs. 1. Montanum secundum Eusebiū solennium esse ieiuniorū authorem: quod in os Herbrandi reieci; (*in Analyfi fol. 191.*) Secundò, quæ Ecclesia ad ornatū & ordinē constituit, esse traditiones hominū de quibus Christus agat Matth. 15. Tertio Ecclesiā non habere facultatē mandandi vt res tradita in literis sacris certo tempore à Christianis pariter omnibus obseruetur. Quarto ieiunia ordine distributa & cōmuniter atq; cōsentienter ab omnibus Christianis frequentata nominari à S. Paulo diabolicā doctrinā: quod diabolus per calamū Herbrādi administrū fraudis suæ in mundum euomuit. Quintò meritū ieiunij pugnare cum passione Christi & esse Antichristianismū. 6. verum & perfectū ieiunium cōsistere in sola interiori abstinentia à vitijs. 7. cū ab usio Ieiunij culpatur à Deo, reprehendi ieiunium. 8. ieiunia Catholicorum & præsertim Ecclesiastico-

sticorum esse crapulas, & cum ventres inferiuntur piscibus & vino, sperari à nobis ex Ieiunio meritum. 9. dissimilitudinem ieiunandi in prima Ecclesia valere ad ieiunium tollendum vniuersum. Decimò abstinentiam à carnibus non esse vllò modo ieiunium. quæ hîc non exaggerabo: & attentè expectabo vt prodiens aliquis Goliath Lutheranus gladium insani oris in me vibret, & ista confirmari iubeat. Tum enim omnia tractabo fusiùs: sufficiat iam dissimilitudinem artigisse breuiter quæ inter Aerium & Lutheranos intercurrit.

Quartò, vt nos ex Aerio tandè expediamus, Paschatis celebritatem iudicauit alienam à Christianis: cum Pascha nostrū Christus immolatus semel sit: antiquum autem pascha ad Iudæos & nō ad Christianos pertineat: vbi paulò modestiores sunt Lutherani & propter tranquillitatem seruandum esse paschatis festum asserunt: tamen ne cuiquam sit fraudi si sine offensione violet. Nec igitur cum Aerio prorsus conueniunt qui tanquam Iudaicam fabulam nullo modo tulit: nec in principio suo inhærent Lutherani: cum propter partam à Christo libertatem ad certum ieiunium astringi neminem patiuntur ne quidem si pro re libera habeatur: Tamen rursus ad festorum obseruationem, etiam cum sine scriptura imponuntur ab Ecclesia & non mandantur in libris sacris, ipsi se propter ordinem & pacem obligant: tantum ne peccent qui sine scandalo legem dissoluunt. Cur autem ordo & pax retinet festa? non retinet ieiunia? ne quidem adhibita correctione? & ne quidem istius modi ieiunia quæ in scriptura iubentur?

Sed concludamus Aeriū: & clamemus, Pappè, quanta in sex prioribus cū Arçanis omnibus: & in postremis quatuor cum solo Aerio cōuenire Lutherani: & ex illis particulas opinionū surripuisse Lutherus ad coagmērandam furialē sectā & ad omnibus flāmis inferni incēdendū mūdū videtur: tamē in capite toto nullo solidè cōsentire

cū eo Lutherū qui semper aliquid adiecerit: detrax erit, amplificaerit: imminuerit: correxerit: sic vt per fugiū in Arjanis & in Acrio residuum vobis relictum nullum sit.

Tametsi verò cum Acrio (de Arjanismo enim minus estis solliciti) in vniuersum opinio cōgrueret doctrinaq; vestra: quid inde premij Pape? quid leuamēti expectares? Nimirū Arjanus vnus & pro heretico reiectus & condēnatus à S. Patribus stare cōtra omnes Catholicos pro Lutheranis? & diceret testimoniū contra Ecclesiā Christi? Et hereticus publicus quid de ordinū distinctione in Ecclesia, quid de oblatione & oratione pro mortuis, quid de ieiunio, quid de paschate sentiendū ex sacris literis esset, intellexisset in tenebris erroris & in laqueis Diaboli perfectiūs & puriūs? quàm potuerunt rectores Ecclesiæ & Catholici patres in lumine Spiritus sancti? & in amore Christi? & errasset vniuersa Ecclesia? non errassent heretici? Quid, Pape, in animo tuo intus sentis? cogita an probabile, an simile vero, an in sola humana nondum illuminata intelligentia credibile sit, consentaneam esse scripturæ sententiā quæ primū à damnato heretico excogitata & sparsa: à nullo Catholico recepta sed per summā detestationē reiecta semper fuit? & rectè intelligi ab hereticis sacras literas ad istū sensum, quē Catholici & sancti maximiq; viri & martyres Christi non perspexerunt? id est, patefecisse Diabolū & libidinē tumultuantis humanę rationis veritatē, quam collustratio Spiritus sancti opertā caligine & obscuratā tenebris reliquerit in S. Patribus & viuīs Christi mēbris? & acutiūs vidisse veritatem & intellexisse planiūs scripturam hereticū in nocte Diaboli quàm potuerūt sancti in luce Dei & Ecclesię? Nihil igitur vobis, nihil sectæ vestræ opitulatur hereticus Acrius, cū vobis cū cōspirat: perdit magis & damnat & erroris conuincit. Audi enim Pape quid dicam & quid consulēs imbecillitati tuæ, inclusum in forma argumentationis de Acrio considerandū tibi relinqā: vt intuens
in per-

in perspicuitatem ratiocinationis non iam te à sodalitate Aerij sed à mendacijs Lutheranis liberares. Audi igitur.

Quæcunque sententia cùm in tota Ecclesia valeret reprehensa ab hæretico primùm: sed à Catholicis retenta semper defensaque fuit: cuius falsitatem hæretici perspexerunt: Catholicus nullus perspexit: ea assentiens scripturæ & vera Christi que doctrina est: falsa non est: tametsi falsa esse & dissidere à scriptura dicatur.

Atqui tales sunt sententiæ S. Patrum: de ordinum distinctione: de oblationibus & orationibus pro mortuis: de solennibus ieiunijs: de paschate: in quibus primus Aerius hæreticus animaduertit falsitatem & aperuit: quam S. Patres non solum ruditate sua non assequerantur, sed etiam quò magis impugnabat Aerius, hoc maiori studio defendebat.

Veræ igitur sunt & cum scriptura conuenientes S. Patrum & nostræ sententiæ: & falsæ sunt fatuitates Aerij & vestræ: & vestræ quidem tantò magis quò ex Aerij initijs primùm progressæ, deinde à vobis ad maiorem absurditatem cumulatae & prouectæ multò longiùs sunt: vbi nihil vos subleuat tametsi totam scripturam ad sententias singulas maximis literis ascriberetis.

Illud interim concoque, Pappè, & consue tum Aerium, tum ab eo profectas delirationes dimitte: tamen conuoca socios: suscita curas omnium: iube vt acies ingeniorum & lectionum memorias & vim studiorum tecum congregent, an pigmentum aliquod reperiri possit quod vlcus vestrum non quidem sanet sed tamen te-

DE IOVI-
NIANO.

gat & externa aliqua dignitate cohonestet.

Quod verò de Acrio ostendi, id eodem penè modo ad Iouinianum pertinet. Nam vobiscum virginitatem adæquat matrimonijs eoque calibatam & præterea ieiunia meritaq; tollit: sed rursus à vobis in multis discedit: secutus vt Centuriatores ex S. Hieronymo referunt, hæreticum Basilidem: & peruertens scripturā & factus apertus etiā à vobis repudiatus hæreticus: cū omnia peccata esse æqualia: semel baptizatos non relabi in peccatum: & virginem non permansisse Diuam Mariā impurus Manichæus doceret. Vester igitur totus non est: & rursus quanquam esset, tamen quia hæreticus & reiectus ab Ecclesia fuit & tum Augustana confessio & Apologia cum illo iunctæ esse non volunt, tum Centuriatores hæresin apertè confitentur & tu, Pape, inter hæreticos in indice ponis: nullum vobis etiam in illis, in quibus vobiscū sentit, ferret præsidium: iugularet magis totam sectam vestram tanquam inuentam & excultam ab hæretico & vituperatam à S. Patribus & tota Ecclesia Catholica quæ tum erat.

Interim cum Herbrando congruit propiùs Iouinianus, quàm cum Lutheranis alijs. Nouum enim errorem viciniorē Iouiniani stultitiæ reuocauit ex inferno Herbrandus, & dilatauit infans senex turpitudinem sectæ; & petulans filius cōfectum deletumque bellum resuscitauit contra matrem: cū in puerili concussione turpiter coherentis Lutherani pallij, meritum prorsus nullū permitteret; immemor fidei suæ & oblitus, quæadmodum mater Apologia quæ primo cōpressa Augustæ & rursus grauidata VVittebergæ Lutheri & Philippi nouis mēdacijs post comitia statim Augustana fuit, in tua Pape, editione fol. 64 operibus fidelium proponi & promitti præmia: meritoria esse bona opera nō remissionis peccatorum sed aliorum præmiorum corporalium & spiritualium in hac vita & post hanc vitam: & habituros singulos mercedem iuxta suū laborem: & mereri iustificatos magna

gna

gna præmia concedat: quæ omnia liberaliter semel tantum largitur Apologia impressa prima: reliquæ rursus occultant: Herbrandus iam palam eripit: & contra normam sectæ totam vim meriti nostri enervat, & vel matrem Apologiam veteris stupri accusat vel ipse nouum matri stuprū offert: delirus & cæcus hæreticus: qui quid meritum in nobis sit: & quo respectu consistat: & quo pacto non attenuet sed augeat meritum Christi: ne quidem cum maximis literis inscriptum est in scriptura, intelligere vel per ruditatem non potest, vel non vult per malitiam: quod postremum est credibilius propter perpetuas corruptelas quæ in libris illius sunt: cum testimonium nullum Patrū sine deprauatione recitat vnquam: & hoc ipso loco integram S. Augustini sententiam non ponit: quod si fecisset, aperuisset vanitatem erroris sui. Non enim S. Vir coronari in nobis à Deo dona sua tantum scripsit: sed eadem dona continuò sine interpositione vocis vllius MERITA NOSTRA nominauit: quo sensu Catholici omnes ex merito Christi & beneficentia Dei tanquam ex fonte merita nostra deriuant & Christi plenitudine nutriunt: nec tanquam nostra vel tanquam ex nobis nata valere sinūt. Verum in omnibus vel incidere atque mutilare veritatem vel omnino peruertere Lutherani debent: vt tum hîc Herbrandus, tum alibi Augustana mater omnium vanitatum Apologia & post eam tota VVirtenbergensium concinnatorum societas contra P. Belarminiū & Hansonium præclare de eodem Iouiniano mentiuntur, cum eius etate legem de perpetuo cælibatu sancitā fuisse negant. Sic enim Apologia sine testimonio: VVirtebergensis verò congregatio ex Socratis lib. 5. cap. 21. proponit: in quo rursus quot mendacia concurrāt, breuiter animo perlustremus. Primū nihil dicā de Paphnutio quem in delicijs habent: ex cuius ore apud Socratem & Sozomenū Niceæ in cōcilio profecta publica vox, de quâ tot triūphos hætenus egerūt Lutherani,

rani,

rani, damnat omnes in sacerdotio consociatas nuptias: & testatur antiquam esse & diu ante cōcilium multoque diutius ante Iouinianum antegressam Ecclesiæ traditionem (παράδοσις) vt sine vxoribus facti clerici perpetuò sint cælibes: Deinde non attingam concilium Ancyranum, quod clericos omnes maiorū ordinum, nisi in prima ordinatione disertè repugnent, ad degendā in perpetuo cælibatu vitam astringit: Nec Neocæsariense, quod presbyteros, si vxores ducant, ab ordine deponit: nec Nicenum, quod ne quidem ascititiā mulierem sacerdoti relinquit: nec Romanū, quod aperte vetat ne sacerdotes vel subdiaconi cogitationē vllam de nuptijs suscipiāt: quæ omnia octuaginta & septuaginta & sexaginta annis Iouiniani ætatem antecesserunt: nec cælibatum monachorum qui trecentis annis & amplius ante Iouinianū in Ecclesia floruit: nec similia cōmemorabo, quæ in magna luce historiarum & scriptorū versantur. Tertio nihil de Epiphaniō ascribam, Iouiniani equali, qui aperte canonis meminit: & peccare contra Canonē sacerdotes qui vxoribus vtuntur, confitetur: Nihil etiā de Iustiniano Imperatore: qui quāquam posterior Iouiniano, tamen canonem Nicenū (in *Aurbent. const.* 123.) pro cælibatu interpretatur & ne quidem prius ductas vxores clericis superiorum graduum (*constitut.* 6.) permittit: nisi etiā ipsæ castitatem eligant: & ab Episcopis simpliciter omnē remouet foeminarū consuetudinē & vsum; idque se facere secundū sacros Canones passim gloriatur. Ista igitur omnia prætermittā: agam propius cū impudentia Lutheranorū, vt melius aspectetur mendaciū. Siricium Papā Osiāder vnus ex ista societate sine dissimulatione fatetur & clamāt Centuriatores & vociferantur Lutherani omnes, primum omnium interdixisse sacerdotibus cōiugium. Id si verū est; cū vixerit Siricius Romæ cum Iouiniano & cum Anathemate percussim cū socijs eiecerit ex Ecclesia: qua frōre, etate Iouiniani nullā de cælibatu extitisse legē mentitur Apologia? descen-

defendunt VVirttembergenses: tantoque magis quòd Iouinianus apud S. Hieronymum ipse Lutheranis iugulū totum incidit, cūm profiteretur Episcopum esse nō posse, qui in Episcopatu progignat liberos: Mendacium igitur primum est Apologia, quòd ætate Iouiniani nullam de cælibatu perpetuo latam legem, nec damnatum fuisse tunc matrimonium Sacerdotum tanta asseueratione contendit: cūm id diu factum ante Concilium Nicenum sub initium nascētis Ecclesiæ, & tantūm cūm per hominum negligentiam intermitteretur, suscitatum rursus summa religione grauitateq; maxima à Siricio in oculis Iouiniani Romæ, & receptum esset in omnibus Orientis, Aegypti & Apostolicæ Sedis Ecclesijs, vt S. Hieronymus lib. 2. contra Vigilantium meminit: & repetit bis in Apologia pro libris cōtra Iouinianum, cūm Episcopos ait & Presbyteros & Diaconos non adhiberi ad sacerdotium, nisi virgines sint vel vidui, vel certè post sacerdotium **I N A E T E R N V M** pudici, & castrent se ab vxoribus vt virginum castitatem imitentur: quanquam interim conqueritur lib. 1. contra Iouinianum accidere per canonum neglectiōē & raritatem virginum, vt interdum initiētur mariti: cūm alioquin contingere foeminas sacerdotibus, qui ad perpetuas orationes destinati sunt, non liceat: & præsertim cum muliere comprehensus Episcopus pro more istius ætatis non vt virteneatur, sed vt adulter damnetur. An igitur lex adhuc imposita & decretum constitutum nullum de sacerdotum cælibatu fuit?

Secundum mendacium, refutatum ab ipsis VVirtbergicis ponitur eodem loco in Apologia: cōiugia sacerdotum non esse hæresin Iouiniani, nec inuexisse nuptias in Ecclesiam Iouinianum. Etsi enim, quod S. Hieronymus innuit, non concessit Episcopis nubendi licentiam, rudis vir, & nō attendens quid diceret: tamē quia Papa Siricius pudicitia aduersarium, & magistrum luxuriæ, & peruersorem continentia veteris & noui Testamenti: S. Ambro-

L1

fius

sius, & qui cum illo erant Episcopi, violatorem castitatis,
 & detractorem virginitatis, & turbatorem ordinum om-
 nium nuncupât; deinde quia matrimonium Iouinianus
 sine differētia adæquabat virginitati, & laxabat vota; iam-
 que paucos Sacerdotes, & præsertim Sanctimoniales æta-
 te affectas, ad foeditatē sectæ pellexerat, vt profugientes ex
 monasterijs accurrerent ad nuptias: & nisi cōtinuò res in
 notitiam Pontificis influxisset, sine dubio corda multorū
 simpliciū, sicut Siricius loquitur, quæ sagitta sua vulnera-
 uerat, traxisset in ruinam: tertio cū Iouinianus ipse, nō
 quòd votum magni faceret, sed quòd nuptiarū molestias
 ægrè ferret, abstineret à coniugio: quomodo matrimonia
 sacerdotum, quæ Siricius publica lege profligauerat, non
 concessit? Et quomodo alienum ab hæresi illius coniugiū
 Sacerdotum fuit? tametsi nulla lex de perpetuo cælibatu
 extitisset: & tantū, sicut ex Socrate VVirtenbergici refe-
 runt, illustres omnes Presbyteri & Episcopi in Oriente,
 sponte sua abstraxissent se à nuptijs? si enim non legem,
 tamen consuetudinem omnium ILLVSTRIVM sa-
 cerdotum, tum in Oriente, tum sub Sede Romana Apo-
 stolica turbasset: & viam ad nuptias, contra morem pu-
 blicum, aperuisset Iouinianus: omninoq; pertineret ad e-
 ius hæresin coniugium sacerdotum: non quòd primus au-
 thor esset, sed quòd tractam à Basilide, & rursus confopi-
 tam ab Ecclesia lasciniam renocasset ex sepulcro, & tran-
 stulisset ad nouam vsurpationem. Verū non tantū ar-
 bitrarium liberumq; cuiq; sed fixa descriptaq; lex ab Apo-
 stolis, & renouata à Cōcilijs, & Romanis Pōtificibus fuit,
 ne nuptias sacerdotes inirent: idq; Iouinianus abrogauit,
 nihil inter matrimonium & virginitatem discriminans,
 & incidens vota, & ad laudem virginitatis attollens nu-
 ptias. In hæresi igitur Iouiniani includitur coniugium
 sacerdotum: & docuit Presbyterorum nuptias, vt VVir-
 teti-

tenbergici disertè profitentur, & damnatus est Iovinianus à Siricio propter Clericorū connubia: tum directè & apertè in lege communi: tum consequenter in Epistola ad Ambrosium.

Ad illa verò fulcienda Apologiæ mendacia, quot falsitates novas, quot in propria viscera pugnas & sæuitias comminiscuntur VVirtēbergici? quot fabulas apponunt, vt matris deformitatem appictis fucis inobscurent? Primum inquit, Ecclesiam nunquam prohibuisse coniugium Clericorum: fecisse Antichristum Papam: nec Ecclesiam consensisse Græcam: quæ tria sunt illigata & in nixa in paucis verbis, putida mendacia maxima: vbi, quod primum sub nomine Catholicæ Ecclesiæ diuerticulum ad elabendum quærunt, ridendum magis quàm confutandum est: cum Apologia non de Ecclesia, quæ Lutheranorum libidini Catholica videretur, sed in genere de totius mundi ambitu, & de tota per orbem terrarum fusa Christi Ecclesia loquatur: & absolutè neget, extitisset um vllum de coelibatu mandatum: quod sæpe iam confutauimus. Nec verum simpliciter est dissensisse Ecclesiam Græcam, quæ, vt diximus, nuptias Sacerdotum laudauit nunquam: permisit tantum priorum nuptiarum vsum: non semper: nec statim post Apostolos, sed post Sanctos multos Patres, labante iam & extabescente veteris deuotionis studio: & cum virgines, multiplicatis Ecclesijs, non sufficerent: vt Epiphanius & Sanctus Hieronymus indicant. Quod verò ab Antichristo Papa originem nouæ, consuetudinis confectantur, quàm est puerile? cum ex testimonio Socratis, quod mutilatum apponunt, liquidò conster, fuisse per Thessaliam, Macedoniam & Hellada sancitam legem publicam, vt qui cum vxore concumberet Clericus priuaretur officio. Prohibuit igitur Ecclesia, quæ per Thessaliam & Græciam erat, coniugium. An igitur illi ab Antichristo Papa corrupti: &

pti: & an potentia illius iugoque repressi fecerunt? At quis Antichristus Papa fuit, qui contaminauit Græciam, & in partem regni proferre dominatum potuit? non potuit in Orientem totum? Quis igitur tandem fuit? quo nomine? An Siricius? qui Osiandro & Lutheranis primus interuertit Clericorum connubia? Sed quid accidet Luthero, qui Antichristorum initium orditur à Bonifacio Papa? terminat Episcopos Romanos in Gregorio Magno, Siricij post annos ducentos successore? Antichristus igitur Papa per vim in Græcia non prohibuit: fecit Ecclesia Catholica: tum iussa ab Apostolis: tum commonita rursus à capite Ecclesiæ Papa Romano: si quando Clerici infossi à carnis stimulis in seruanda veteri traditione vacillarēt. Falsa igitur tria sunt, quæ VVirtenbergici ad sustinendā matris Apologiæ ruinam tanquā fulcra fabulæ subiecerunt: vt similiter quartò & quintò mentiuntur cū à S. Hieronymo & à patribus Societatis Iesu interdicti castitatē concludunt, & Paphnutio affingunt, quasi castitatem definiuisset esse matrimonium: quod si fecisset, virginitatem, quam in definitione castitatis non esset complexus, à castitate seiunxisset: quod certè non voluit fictus à Socrate & Sozomeno Paphnutius, sed tantum cōmixtionem viri cum vxore legitima castitatem esse dixit: non vt matrimonium castitatis, sed vt matrimonij castitas genus esset: & tum à virginitate, tum à matrimonio participaretur castitas: quod tamen consideratè posuit: nec ad omne matrimonium accommodauit castitatem, sed ad matrimonium solum vxoris legitimæ: negauit verò statim legitimam esse vxorem quam duceret Sacerdos. Non igitur S. Hieronymum & Iesuitas, sed VVirtenbergenses fratres pudere maximæ falsitatis & impudentis mendacij debet: qui tot vanitatibus tamen non contenti attexunt adhuc plura: quæ breuiter percurremus. Addunt enim sextò & septimò, S. Gregorium absoluisse presbyteros à voto, quod coacti vel imprudentes emisserūt in ætate prima, cū ser-
uare

trare grandiores facti nō possent: & esse S. Vlrici Epistolam quæ circumfertur: quod vtrumque monstrum confecimus in capite primo: nec hīc aliud repetimus, nisi magno cum animi horrore mirari nos VVirtenbergensium vel proiectionem & audaciam, vel hebetudinem & stuporem in mentiendo: quōd Epistolam, quam diu antè Centuriatores focij, repressi clarissimo historiarum splendore eripuerunt S. Vlrico, & transtulerunt in alterum Huldricum non Sanctum, adhuc contentiosè pugnant, esse S. Vlrici: & fabulas, quæ in Epistola de S. Gregorio interponuntur, habent pro historijs. O prodigia: ô cælum: ô terra: vivere nostra ætate, qui res tam incredibiliter absurdas docent & credunt.

Sic octauò & nonò contra solem meridianum oblitū honestatis & ruboris clamant, tolli ab Imperatore in Nouellis (*constitutione si. ne à mulieribus*) vota continētia, cum iusiurandum tantum impium, quo se mulieres ad sequendam perpetuò vitam meretriciam publicam obligauerāt, irritum esse iuberet: item vota quæ in scriptura & apud Gratianum, Isidorū, S. Hieronymum & Bedam, & in Concilio Ilibertino reiiciuntur, esse vota nostra monastica: cū nos eadem eodem modo cum sanctis viris & Concilijs dicamus omnia: & illi à nobis sumpta & in librum suum intrusa, per extremam fraudem contra nos & pro turpitudine sua inflectant. Nec enim nos aduersarium Deo & comparatum ad exitium hominis iusiurandum admittimus, vel ratum esse sinimus: nec per vim expressum nisi cū corroborato per ætatem iudicio, ante 25. annum non reuocant: cetera verò quanquam imprudenter facta, tamen cū Ecclesiaste (*cap. 5.*) seruanda esse constituimus: quibus omnibus nullum in vota nostra, de quibus cum Lutheranis disceptamus, importatur impedimentum: declaratur tantum immoderata calumniandi & mentiendi licentia in Lutheranis, tantoq; magis cū inuerecundi homines decimò & vndecimò & duodecimò fingunt, non requiri à

Deo vota continentię: nec plus virginitatem placere Deo
quàm nuptias: nec præstari ab homine posse castitatem:
cùm ipse Saluator mandet, vt qui capere possunt capiant:
& S. Paulus cùm orationi incumbendum est, iubeat inter
coniuges intermitteri concubitum: sine dubio verò, quod
sine impedimento & attentè orandi facultatem suppeditat,
& honestius est, plus placeat Deo, quàm quod multis
ad rem istam sanctè obeundam implicatum atq; obstructum
est difficultatibus: qua de causa in Testamento veteri
honestis maritis Deus non indulgit: vt vel legis promulgationi
interessent (*Exo. 19.*) vel panem propositionis in cibo
sumerent (*1. Samue. 21.*) vel sacrificia facerēt, (*Luc. 1.*) nisi
aliquandiu cū legitimis vxoribus nō se commiscuissent,
Quod verò alienam à viribus Christiani hominis, & non
subiectam sub arbitrium proprium nostrū, qui renati per
baptismum, & illustrati à Spiritu S. sumus, castitatem esse
tum VVirtenbergici, tum ceteri Lutherani arbitrantur,
quàm est ridiculum: cùm Christus Eunuchos nominet,
in quib. nec natura, nec vis externa, sed voluntas propria,
& amor regni celestis, cùm ad nuptias apti & habiles essēt,
lasciuiam carnis obruit, & deleuit libidinem: & præterea
quisq; Christianus possit omnia in Deo, qui eum confortat:
præsertim cùm sine singulari Spiritus S. gratia Philosophi
Ethnici Platonici, & ciues multi Romani, & puellę Vestales
sine libidine vixerint continentissimè: & crudelis hostis
virginitatis Lutherus (*in li. meretricio de vita coniugali*)
contra se concedat, posse diffluētem luxuria, & omnibus
flammis incensum maritum refrenare carnis petulantiam,
& carere concubitu propter vnā domesticam calamitatem,
tātū cū vxorem domi cum diuturna inualetudine
conflictantem habet. Id verò si inter infinita mendacia
semel verum dixit Lutherus: si morbus vxoris ignes
ardentis & libidinosi viri restinguit: cur non idem
præstaret oratio? & castigatio carnis? & consideratio æter-
nę vitę? & perpetuò nobiscum, si oculos aperiemus, circū-
plicate, non vxoris, sed nostrę susceptę ex peccatis ærūne?
Et

Et omnino quid Lutherani cogitāt, cū ad viduas, filias, & vxores suas reflectunt oculos: cū illarum vident in viduitate, virginitate, & maritorum absentia vel morbis in annum saepe decimum solitudinē: quid enim an interim non vruntur? At si sine viris nō resistitur vstioni, an igitur stupri damnant: an contumeliam istam filiabus & viduis & vxoribus & propinquis imponūt? Si verò in decimum annum, cū retardantur, reprimere surgentes flammās possunt, cur non possunt in annum vicesimum? Et si iniuriam possunt, cur non possunt alie, quæ se libentibus animis & sponte sua sub suaue Christi iugum, abstractæ à mundanis illecebris, sub miserunt? Si amor absentis mariti ardorem & æstum vxoris vincit, cur idem non faceret amor cæli & Christi: ô fatuitas! ô cæcitas!

Sed progrediuntur adhuc longius VVirtembergici, & per mendacium decimum tertium negant, quod contra Apologiam & se concesserant: propter coniugia Sacerdotum damnatum esse Iouinianum: cū contrarium paulo ante recitent, & tribuant S. Hieronym. quasi falsò insinulasset Iouinianum, quòd docendo coniugium sacerdotum laxauerit frena libidini. Si verò coniugium sacerdotum docuit, cur non propterea à Siricio damnatore nuptiarum in sacerdotibus, damnatus fuit laudator nuptiarum Iouinianus? Rursus non docuerit apertè, & mentiantur VVirtembergici: an idcirco cū propter contemptiōnem virginitatis, & amplificationem matrimonij, & dissolutionem votorum damnaretur, non damnatus fuit propter coniugia sacerdotum? An opus erat, cū antecedens reiectum damnatumque fuisset, damnari in specie consequens, quod ex illo fluit, & in eius comprehensione renetur inclusum: vt qui virginitatem tollit, eo ipso confirmet nuptias. Sed de eo superius egimus.

Vt autem hætenus tredecim vanitates, quas ad rem vnam contulerunt, deteximus: sic superest adhuc vnum ad eandem occupationem applicatum mendacium:

quod

quod numero erit decimum quartum: cū ex Socrate recitant & continuo peruertunt: illustres omnes presbyteros in Oriente & etiam Episcopos, modò ipsi voluerint, nulla lege coactos abstinere ab vxoribus: Sed multos dum Episcopatum gerunt suscipere liberos ex vxore legitima. Non dicam non coherere cum textu, istā extra ordinem de matrimonio interiectam & positam alieno loco particulam, tanquam auulsam ab animo calamoque Socratis: nec ascribam discrepantiam scriptorum in nominando consuetudinis authore: quem Græcus Socrates Theodorum clericum Tribes: Grynæus interpres & alij Heliodorum Tricensem Episcopum vocant: Tantū repetam, quod suprā dixi, multis mendacijs aspersisse Socratem historiā, & in hoc ipso capite de rebus quæ tū, cū vitam teneret, vsuenerunt & in omnium auribus atque oculis habebant, ter esse publicè turpissimeq; mentitum: cū Pascha pro cuiusque loci arbitratu sine lata lege celebrari: cū Romæ tribus tantū septimanis ante Pascha ieiunari, excepta Dominica & Sabbatho: cū ibidē in Sabbathis ieiunitati operam non dari scriberet. Istorum enim trium horribilem falsitatem coarguunt tum Nicenum Concilium, tum omnes istius ætatis S. Patres. S. Augustinus, S. Ambrosius, Epiphanius, S. Leo, S. Gregorius, S. Athanasius & Eusebius. Vt igitur Paschatis celebritati legem nullam per mendacium relinquit: sic eodem modo Episcopos Orientis non lege iussos sed propria voluntate abstinere ab vxoribus in Episcopatu: alios verò in ipsius Episcopatus administratione implicatos re vxoria gignere liberos fingit: contra Cōcilium Nicenum, in quo canon interponitur: & contra Epiphanium, qui canonem meminit, & in presbyteris ex immoderata procacitate vsu veteris matrimonij contra canonem penè lacrymans cōfitemur: negat tamen de Episcopis: Interim contra VVirtenbergicos & Grynæum testatur Socrates, illustres omnes Orientis presbyteros & Episcopos cum vxoribus non commisceri:
& per

& per Theſſaliam, Macedoniam & Helladem exui dignitate clericos, & auocari ab vſu ordinum, qui in complexu mulierum viuunt. Itaq; legem in Oriente negat Socrates: non negat in locis alijs: tamen ſimul illuſtres omnes Presbyteros & Episcopos abſtinere libenter à nuptijs & vxoribus teſtatur: & Lutheranos, qui ad Antichriſti Tyrannidē principium cælibatus reiſciunt, teſtimonio ſuo vulnerat: quanquam interim bis mentitur apertiffimè: primùm cū per Orientem ſine lege floruiſſe apud Presbyteros & Episcopos continentix laudem; deinde cū Episcopos auxiſſe familiam liberis ex legitimis vxoribus in Episcopatu ſcribit. Recordari Siricij ſenis memoriam, qui Anno 398. è vita diſceſſit, potuit adoleſcens Socrates, qui compleuit hiftoriam Anno 439. nec in vicinitate temporū & publicè geſtæ rei per totam Eccleſiam peruagata perſpicuitate ignorauit, quid Romæ caput Eccleſiæ conſtituiſſet, & per Italiam & Hiſpaniam grauiffimè mandaſſet: præſertim non ſolum Siricium, ſed ſucceſſores illius plurimos, Anaſtaſium, Innocentium, Zoſimum, Bonifacium & Cæleſtinum nominet. Verùm hoſtis religionis Catholice & Paparum propter ſtadium, quo in Nouatum fragrabat, cūm doleret Eccleſiarum ſuarum factum Romæ excidium, & vlciſci Paparum deuotionem laudabilem non poſſet, in eam incumbendum curam exiſtimauit, vt quoquo modo res Catholicas criminaretur, & quid reuera factum eſſet vel obſcuraret ſilentio, vel peruerteret calumnijs: & ſimul leges publicas Niceni & aliorum Conciliorum diſſimularet hæreticus peſſimus: vt in hoc loco Canonem cōſtitutum Niceæ & repetitum à Siricio non ſolum ſubſtituit, ſed etiam per impudentiam maximam obſcurè inſiciari & aſcribere mendacium alterum de Episcoporum in Oriente nuptijs non dubitauit: quod tamen exemplo nullo docere potuit; & refutant conſentienter Patres & hiftoriæ omnes. Interim tolerabilior eſt Socrates, quàm Lutherani: & modeſtior, quàm VVirtenbergici & Grynaus:

Mm

næus:

næus: cùm tantùm de vsu nuptiarum sermocinetur, quæ ante susceptionem ordinis facta, & non in statu Ecclesiastico coniuncta sunt: VVirtenbergici verò concubitus cum prius ducta vxore, ad omnia matrimonia noua & vetera dilatant: & tanquam si Socrates de ducendis, & nō tantùm de vtendis vxoribus ageret, sic ad marginem extra textum appingit Grynæus, corruptor librorum Gryneus, libera fuisse sacerdotum Orientalium matrimonia: quòd idem per caniculos innuunt VVirtenbergici: tamen tam audacter, vt Grynæus, non enunciant.

Reliqua, quæ supersunt, in re vna mendacia innumerabilia, reijciam in librum, quem de mendacijs Augustanæ Confessionis & Apologiæ, & de mendaciorum suscepta à VVirtenbergenfibus defensione diu inchoatū, nondum absolui. Tot igitur rursus mendacijs veritatem per hæreticorum deprauata testimonia, & per scripturæ & aliorum librorum peruersiones obscurare: & vicissim sectam illuminare suam voluerunt Lutherani: quanquam interim se suamque consuetudinem funditus istis omnibus euerti damnarique sentiebant. Nos verò, dimissis Lutheranorum vanitatibus, redeamus ad Iouinianum, & concludamus, non in omnibus cum Lutheranis conuenisse Iouinianum: sed tantùm in quatuor: præsertim cum Herbrando, Iouiniani amico, & hoste S. Patrum. Nam cū Augustana Apologia vix in duobus concordat: si matri vestræ impertienda fides est: quæ nec merita, vt Herbrandus, profligat; nec matrimonium virginitati adæquat, sed, vt donum tenuius, retroponit nuptias, & tanquam præstātius præfert virginitatem. (fol. 163.) In reliquis omnibus vel fidem Catholicam nostram secutus Iouinianus fuit: vel vt à nobis, sic etiam à delirationibus vestris deflexit, & fatuitates nouas, à quibus vtrinque abhorremus, profeminavit: tantò felicior Luthero, quòd citius, vt inquit Sanctus Vir Augustinus, incendium eius, cùm primas adhuc flammæ in Ecclesiam iactaret, restinctum & oppres-

& oppressum fuit. Nihil igitur autoritas vobis Iouiniani commodat: nisi gloriosum vobis & honorificum esse iudicatis, quod spolia nonnulla detracta de hæretico, quem viuum & mortuum tota Ecclesia Catholica vituperauit, & vos ipsi damnatis, accommodatis ad sectam vestram: & nō totius Iouiniani, sed aliquot particularum hæretici Iouiniani sectatores videri vultis.

Pergamus igitur ad Vigilantium: qui in paucis istis, DE VI-
 quæ in Ecclesia totius, & in Sanctorum Patrum puritate GILAN
 reprehendit, pertinax & præfidens homo, vobis nullo TIO.
 pacto subsidio venit: siue rectè, siue vitiosè sentiat. Qui
 enim in articulis tribus vel quatuor vobiscum iungitur,
 an is continuò vel Lutheranus erit, vel firmabit con-
 gregationem Lutheranam? Erat Vigilantius in cæteris
 omnibus sacerdos Catholicus, & congruebat nobiscum:
 tantum factus insolentior, vir imperitus, Martyrum re-
 liquijs honesta integumenta, & cereos, & externum ho-
 norem, & ad eorum sepulchra vigiliis, inuidebat: & San-
 ctos, vel in sinum Abrahamæ, vel in locum refrigerij, vel
 sub aram Dei reclusos, istis locis tanquam vinculis illiga-
 bat, nec impartire fructum iam vllum mundo credebat:
 continentiam Sacerdotum, & monachorum solitudinē
 ludificabat: & diuitias non simul omnes abijciendas, sed
 paulatim in pauperes distribuendas docebat: eaq; non ex
 scriptura, nec ex Ecclesia, sed (vt S. Hieron. cōfirmat) ex li-
 bris Apocryphis, & tumultuoso ingenio domi suscepta pa-
 riebatur publicè in lucem: & partum deinde educabat, & pa-
 scebat calūnijs. An igitur ille vobis patrociniabitur, in pau-
 cis illis consentiens, & dissentiens in infinitis alijs? & non
 tam vicinus vobis, quàm sunt vel Cingliani, vel Anaba-
 ptistæ? Deinde placeat ille vobis, tanquam vetus præfultor
 noui ludi vestri: tamen non obtinebitis, quod intendi-
 tis. Nec enim an in quibusdam arrideant vobis hæretici
 disquirimus: sed an hæreticus aliquis totam istam va-
 riatam & intextam particulis quamplurimis coagmen-
 M m 2 tatio-

tationem doctrinæ vestræ probauerit vnquã? & an quod vos creditis, crediderit vniuersum? in quindecim sæculis? in interuallo temporis longissimo? per orbem terrarũ & gentium omnium quousq; solis lumine collustratur mûdus? Vigilantius igitur, qui in paucis vobiscum errauit, & in plurimis Catholicam fidem contra vos retinuit, nihil vobis opitulatur: tantoque minus, quod tu in indice sexto inter hæreticos illum & phanaticos reponis: meliori v. s. iudicio quàm Lutherus, qui sanctiorem facit (*in Conc. de Exaltation. S. Crucis*) S. Hieronymo, & vellet iacere libros S. viri contra Vigilantium obrutos & deletos obliuione perpetua, ferus & furens aper in Ecclesiam & Sanctos Dei.

Hæreticus fuit Vigilantius, obstinatè sine scriptura sentiens contra Ecclesiam totam: vt tu rectè statuis: eoque causam rursus vestram non sustineret, tametsi vestra crederet omnia. Quòd verò miser Herbrandus arbitratur hæreticorum sententias non idcirco hæreticas esse, quod ab hæreticis profiscuntur: sed requiri cum primis ad efficiendam hæresin vt clarissimè commonstretur non congruere cum scriptura: plenum est ridiculæ falsitatis. Non enim videt imbecillus senex, quæ hæretici non sumpta à Catholicis, sed à se inuenta credunt, eo ipso esse hæretica & dissentanea scripturæ: cum contingere possit nunquã, sicut diximus, vt hæreticus animalis homo, & à Deo non illuminatus intelligat scripturam: & multò minus vt abstrusam atque reconditam à Spiritu Sancto in scriptura veritatem purius intelligat in nocte caligineque Sathana, quàm potuerunt S. Patres in societate Ecclesiæ & lumine Christi: eoque necesse sit, quæ ab hæreticis constituuntur, non animaduersa à viris orthodoxis, continuò sine interpellatione, & sine inspectione bibliorum esse falsissima, & scripturæ aduersaria. Nihil adijciam de Ecclesia & verbi Diuini reciprocatione, vt nec vera sit Ecclesia sine verbo, nec verum verbum contra Ecclesiam. Pugna-

ret

ret enim verbum cum verbo, & mentiretur scriptura, si fundamētum & columna veritatis in illis erraret, in quibus non errant portæ inferorum: vel si scripturæ veritas teneretur ab hæreticis, qui extra Ecclesiam sunt: & peregrinaretur ab Ecclesia: id est, si lumen Dei non in lumine videretur, sed in tenebris: & summam si partim vera, partim falsa esset scriptura, & eius quædam testimonia in cōtrouersijs valerent pro hæreticis: reliqua de perpetua & gubernata à Spiritu Sancto & nunquam errante Ecclesia pondus nullum haberent pro Catholicis. Sed vera est vniuersa scriptura: nullo verbo, nullo puncto falsa: tamē vera solūm & luminosa in Ecclesia: non cū legitur: non cū priuatim flectitur & reflectitur: non cū vel obiter vel laboriosè percurritur litera: sed cū sicut insinuatione Spiritus S. à sanctis viris traditur, sic eiusdem adiumento explicatur à sanctis viris in Ecclesia (2. Petr. 1.) cū oculi à Deo aperiuntur & declarantur Sermones Dei (Psalm. 118.) cū ad suscipiendum externum Dei lumen intus lumen accenditur à Deo nouum (Psalm. 35.) cū aratio instituitur in vitula Samsonis (Iud. 14.) cū prædicatur fides ab illis quos misit Ecclesia (Ro. 10.): Alioquin cū hæretici, Caluista, Lutherani & alij sexcenties peruagantur per scripturam: & cū sexcenta pro vna controuersia testimonia de libris sacris tanquā spolia ad se transferunt, & cū oēs libros complent scriptura: profectò plus non præstant quàm si cæcus accensas mille faces præferret cæcis: & dum illuminare se & alios vellet, non solūm in tenebris relinqueret, sed inconsiderata luminum tractatione perureret & affligeret magis. Nisi igitur primū omnium spiritualem se, & videndi sensu à Spiritu Sancto præditum, id est, in Ecclesia Catholica esse, & participare in ea Spiritum Sanctum ostendat, qui de religione disputat: ne quidem audiri, sed vt tenebricosus erro & delirus somniator rideri & condemnari debet: & cū de hæreticis sit clarissimum, non esse spirituales, nec collustratos à Spiritu Sancto: sine

vlla adhibita scriptura, eo ipso qđ hæretici sunt, concludendū statim est, quod sine testimonio & assensione Ecclesiæ, & contra viros Sanctos, Ecclesiæ ciues, & quidem sub specie & inuolucro blandientis scripturæ proponunt, falsum, & vanum esse, & commentitium, & contrarium scripturæ: nec aliquid restare causæ, cur præterea ex scriptura refutentur. Errat igitur Herbrandus: nec opus est hæreticorum, quos vna quidem in re fuisse hæreticos liquet, ex proprio delirio suscepta somnia refellere per scripturam: ne quidem cū cæci sub lumine scripturæ contra Sanctos Patres præsidium quærunt. Vigilantius verò non eo tantum, sed etiam quòd vestra omnia non probet, nec tamen ab Ecclesia Catholica, quantum factum à vobis fuit, fecerit diuortium, secessionem vestram nihil subleuat: & adhuc verum est, nullum eouque hæreticum in omnibus consensisse vobiscum: & nullius vnquam hominis tam longè iactatam fuisse petulantiam, quousque infinita vestra proiecta fuit impudentia. Tamen antequam Vigilantium dimittamus, crassa duo Apologiæ vestræ de illo negotio mendacia breuiter attingemus: Affirmat enim primū, in libris S. Hieronymi contra Vigilantium nullam extare syllabam de inuocatione Sanctorum: addit Herbrandus, magis conuelli & refutari: Deinde veteres scriptores ante S. Gregorium non meminisse inuocationem, quod idem patres vel matres VVirttembergensium maiori turpitudine defendunt, & nouis mendacijs ventrem meretricium veterem Eslingicum rursus ingrauidant. An verò nullam syllabam S. Hierony. de Sanctorum inuocatione posuit? cū præsidia omnia, quibus ad inuocationem vtimur, in eo libro commemorat: & Sanctos testatur nō affixos loco, sed vt spiritus liberè per orbem permeantes, (quadam ratione) vbiq; esse cum Christo: & assistentes ante conspectum throni, & comitantes Christum, & participes atq; conscios omniū, quæ in celo & terra geruntur, orare multo magis, quam

quàm fecerunt in terris; non communiter pro vniuersa complexione totius Ecclesiæ, sed discriminatim pro singulis? An igitur qui ista initia & antecedentia, in quorum inuolucro res tota inhæret, publicè confitetur, syllabam rei nullam attingit? materialem certè nullam. Sed an qui rudem hominem truncum nominat, quia nulla asini syllaba in exteriori pictura legitur, propterea non significatur asinus sub nomenclatura trunci? Cur igitur in re seria propter Grammaticam syllabam negatis inesse in libro memoriam inuocationis? O syllabarum sectores. Nec enim rem vnquam damnauit S. Hiero. & cum adorationem in libr. contra Vigilantium Sanctis abnuuit, non respexit vel ad inuocationem, de qua tum non egit, vel ad adorationem communem, quæ incuruatio corporis est, & nõ solùm Deo, sed Angelis & hominibus passim in scriptura, & præsertim locis 49. tribuitur: sed vt seipsum explicat, tantùm honorem Deo debitum in Sanctos conferri non paritur: ne, vt inquit, homo putetur Deus. Alioquin enim in libro contra Vigilantium omnia, quæ cum inuocatione Sanctorum cohærent, & ex quibus illa dimanauit, simul vno cumulo interponit: & alio loco cineres adorat Ioannis Baptistæ, & adorat lambitque lignum Crucis, (*epist. 17. & 25.*) & in vita Hilarionis Constantem deuotam mulierem laudat, quod ad sepulchrum S. Hilarionis noctu vigilans, quasi cum præsentem AD AD-
 IUVANDAS ORATIONES SVAS sermocinare-
 tur: & in epistola vigesima quinta ad Paulam testatur, mortuam Blesillam filiam Paulæ orare pro matre in cœlo, & impetrare remissionem peccatorum pro se Hiero-
 nymo: & in Epistol. 27. ipse Paulam post obitum inuocat, vt senectutem suam inuuet orationibus. Quo simul secundum mendacium confusionis, & execrabile mendacium confutatur: cum veteres antegressos Sanctum Gregorium Magnum Patres non meminisse Sanctorum inuocationis scribit. Id verò quàm sit impudens falsitas,
 iam

iam primùm quibusdam S. Hieronymi locis: supersunt enim plura: patefecimus.

Deinde liquet ex S. Chrysoftomo, qui Imperatores inquit complecti sepulchra Apostolorũ, & SUPPLICARE vt pro se apud Deum intercedant: & preces ad mortuos illos tanquam PROTECTORES REGVM ORBIS TERRAE fundere, (66. homilia ad populum Antiochenum.) & stantes ad sepulchra Sanctorũ supplices obsecrare mortuos Sanctos, vt sibi apud Deum subsidio veniant, & petere ab eis PATROCINIUM (in hom. 26. in Epist. ad Cor.) vt ipse ad S. Petrum & Paulum clamat: orate pro nobis sine intermissione, & explete repromissiones vestras (in ora. Encomiast. & in Liturg.) & Apostolos omnes vigiles præfectos Ecclesiæ Constantinopolitanæ vocat, qui miraculis etiam post mortem tanquã viui carent homines, & beneficia conferant (in homilia in 12. Apostolos) quod idem in locis plurimis, quæ in primo capite nominauimus, frequenter vir sanctus.

Tertiò perspicuum est ex S. Amb. qui Angelos & Martyres obsecrari vt pro peccatis nostris rogent, & adhiberi tanquam intercessores infirmitatis nostræ iubet, (in lib. de viduis) & apertè scribit vbiq; inuocari S. Martyrem Nazarium, & vbiq; exaudire Deum, qui inuocatur in Martyre (serm. 93.) & petit suffragia Mariæ, & intercessionem Apostolorum, & preces Martyrum, & orationes Confessorum (ora. 2. ante Missam.)

Sic quartò Lutheranæ Apologiæ & VVirtenbergensium arrogantia retunditur, & in fauces eorum reijcitur mendacium ab Augustino, cum (in lib. 22. cap. 8. de ciuitate Dei) factorem pauperem pro vestimentis orantem ad triginta Martyres, & exauditum commemorat: & in cap. 9. palam confitetur, impetrari ista nobis per orantes Martyres, quorum etiam interdum Spiritus orantibus assistant: & in lib. 21. c. 27. commendat ipse se Sanctis, & iubet meminisse sui: & (tract. octuagesimo quarto in Ioannem) in Missa compellat.

pellat Sanctos, vt pro nobis orent, & (*libr. de cura pro mortuis*) vult vt mortuorum amicorum animas Sanctis, quorum reliquias in templis colimus, tanquam PATRONIS SVSCEPTIS apud Dominum adiuuandas orando commendemus: quod ter repetit.

Quintò redarguit vanitatem Apologiæ Sanctus Leo, qui ambienda Sanctorum suffragia Martyrum & Apostolorum, (*sermone quinto de Epiphania Domini*) & orationibus atque MERITIS Sancti Petri nos per omnia adiuuari ad impetrandam Dei misericordiam (*serm. quarto de ieiunio Pentecostes*) & ad obtinendam Dei misericordiam semper nos iuuari SPECIALIVM PATRONORVM orationibus, vt quantum pro peccatis deprimimur, tantum APOSTOLICIS MERITIS erigamur, (*sermone primo in natal. Apostolor.*) & adhuc sine dubio pacere S. Petrum Ecclesiam, & exequi Christi mandatum, confirmando nos exhortationibus, & orando perpetuò pro nobis, ne tentatione superemur, (*serm. secundo ibidem*) & oratione PATROCINIOQVE S. Laurentij adiuuari nos sine cessatione (*serm. de Sancto Laurentio*) tradit: & gratos nos Deo esse iubet, vt B. Petrus & omnes SANCTI, qui nobis in multis tribulationibus AFFVERVNT, obsecrationes sacerdotum pro Ecclesia apud misericordem Dominum adiuuare dignentur.

Ipse sextò totius orbis Imperator Iustinianus, suo & totius Ecclesiæ nomine Lutheranorum inuerecundiam refutat, (*in C. de officio Præfecti Prætor. Africa*) cùm sexaginta annis ante S. Gregorium, deprecantem se fatetur exorare Deum Sanctæ & gloriosæ semper Virginis & Dei Genitricis Mariæ precibus.

In quem eundem modum septimò Prudentius indignos nos putat, quos Christus exaudiat: eoque patronos Martyres directè multis exemplis inuocat, & se audiri ad impartendum auxilium petit: & ad sepulchra sua Sanctos PATRONOS MVNDI fructuosè inuocari

Nn

semper,

semper, & audire Sanctos quid petamus, & statim deferre ad Deum preces, & frustrari nos nunquam sentit: (*in Hymnis omnibus de coronis.*)

Vt octauò S. Paulinus preces adhibet Sanctis, & Prophetas, Apostolos, Martyres, & singulariter Sanct. Felicem supplex implorat. Quanquam verò Patres adhuc supersunt, ad minimum viginti, qui S. Gregorio antiquiores, Lutheranorum in mentiendò lasciuam damnant: tamen non video cur in epistola & in re publicis libris contestata sim yberior: cum ipsi Centuriatores nos liberent, qui tum Augustanæ Apologiæ, tum VVirtenbergensium proteruitatem in asserendo mendacio clarissimè refellunt: & in ætate post Christum statim tertia non obscura Sanctorum inuocationis indicia, quæ in libris SS. Patrum, in Origene, Cypriano, & Eusebio luceant, & eorum ad Sanctos directas preces, & impetrata præsidia recitant: In centuria verò quarta adhuc apertius Sancti Athanasij nostræ similitam orationem emissam ad D. Virginem: & eodem modo Sancti Nazianzeni ad Sanctum Cyprianum Sanctumque Basilium: & Sancti Ambrosij ad S. Mariam, & omnes Sanctos: & Prudentij ad S. Laurentium, & 18. Martyres, & Vincentium, & Cassianum destinatas preces percensent: & ascribunt mandata Sancti Athanasij, Sancti Basilij, Sancti Ambrosij & Ephremij, quibus conuertere preces ad Sanctos iubemur: quod multo copiosius faciunt in centuria quinta: & Sanctum Chrysoptomum, S. Augustinum, S. Leonem, & Theodoretum, & Paulinum, & Sedulium, & Maximū, & Theodulum insimulant perditum homines erroris in inuocandis Sanctis: & ascribunt testimonia, quibus tum pro auxilio inclamarunt ipsi Sanctos: tum eos vt HOMINVM DV- CES, CVSTODES, PRINCIPES, PROPVGNATORES inuocandos ab omnibus censuerunt.

Mirari igitur iure debemus impudentiam extremam VVirtenbergensium: cum Centuriatores societate cum illis

illis iuncti à trecentesimo anno vsq; ad Sanctum Gregorium, per quatuor pene secula, continuos octodecim Patres maximos contra Apologiam nominent, qui Sanctos mortuos inuocarunt: & inuocandos docuerunt: & ad eam rem commonuerunt suos: cur adhuc anno 87. annis 25. post sextæ centuriæ editionem, cum centurias legissent, cum vanitatem mendacij in centurijs detectam & inscriptam in communi luce aspexissent, cum à conscientijs intus reprehenderentur: tamen oblitim animã & pudorem, non solum postulant à Patrib. Societatis Iesu, vt verba Patrum apponant: sed etiam, tanquam rem mentitam, & quæ ostendi in libris non possit, in honestè calumnientur: contra fœderatos socios: contra publicam conscientiam: contra communem omnium scriptorum lucem. Id verò si impudentia & vanitas non est, ecquidnam in mundo erit impudentia & vanitas? Tamen quia nos & hîc exultantem Apologiæ & Vvirtenbergenis in falsitate maxima licentiam satis repressimus, & parati sumus, si pugnaiores erunt, ad multo magis extrahendum in lucem mōstrosū mendacium: sinemus interim dimicare inter se fratres Flaccianos & Vvirtenbergicos: & nos Vigilantium, vix centesima parte Lutheranum, eoque centies meliorem hæreticum Luthero, & qui in reliquis ipsum Lutherum, si viueret, execraretur, dimitemus cum Lutheranis: tantum vt constet, Vigilantium nō fidei totius Lutheranae, sed particularum quarundam socium non attinere ad Ecclesiam Lutheri.

Vt verò Lutheranus non est Vigilantius: sic nec VValdenses sunt: quanquam propius cum Lutheranis coniuncti. Nec enim Lutherani omnia VValdensium, nec VValdenses veteres omnia Lutheranorum probant: Noui verò VValdenses, vt tum Lutherus, tum Sleidanus recitant, post Lutheri receptas in mundo furias, ampliores consecuti erroris dilatationem, discesserunt à maiorum sententia, amplexi Lutheranismum: qui

ad nos, qui vetustatem sectæ perquirimus, hoc loco non attinent. Veteres igitur, de quibus hîc tractamus, primùm paupertatem & despicientiam abiectiōemque diuitiarum professi, & in certum monasticæ vitæ modum inclusi, vt Vrspergensis ex recenti memoria percenset, cùm à Summo Pontifice confirmationem lasciui ordinis non impetrarent, facti iratiores, vt difficultatem Pontificis vlciscerentur, mirabiles & cum ipsâ natura pugnantēs opiniones occultè sparserunt: tamen paupertatem coluerunt semper, & manuum labore victum compararunt: & possessionem rei alicuius propriæ non concesserunt: vnde Apostolicos se cognominarunt, tanquam Apostolorum veros & perfectissimos affectatores: præsertim verò iusserunt vt sacerdotes & monachi, quos in societate sua ferebant, non in otio de præbendis & decimis, multoque minus de possessionibus proprijs, sed vt aliquo manuário opificio, sartorio, sutorio, textorio, vel simili vitam sustinerent: prorsus vt assolent Anabaptistæ: & vt olim VVitenbergæ fecerunt Philippus, Carlstadius, & alij Lutheri socij. In reliquis, in quibus omnibus vicinissimè ad Anabaptistas appropinquant, & horū magis quàm Lutheranorum doctrinam sequuntur, quanta fuit confusio? cùm infantes nec credere, nec per baptismum saluari sentirent? & sæpè intermisso baptisimo, tantum manus imponerent infantibus? cùm malo sacerdoti facultatem audiendi confessionem, vel absoluendi, vel consecrandi non relinquerent? cùm Transsubstantiationem & Missam quidē non negarent, & tres Ordines in Ecclesia, Episcoporū, Diaconorum & Subdiaconorū agnoscerent, tamen etiam mulieribus & laicis potestatem conficiendi Corpus Christi, & absoluendi, & concionandi, si verba Christi integra tenerent, impertirent? & eorum, si purè viuerent, administrationem anteferrent ministerio impurorum sacerdotum? cùm templa dānarent, inclusa muris, tanquam aliena ab habitatione Dei, & anteferrent

hor-

horrea? & domi in cubiculis & in hortis administrarent
 Sacramenta, etiam nudi, vestiti sola interiori camisia, &
 ex vulgaribus poculis? cum canendi consuetudinem in
 Ecclesia ridiculè diuexarent? cum in Coena pro libidine
 vel labruscæ succum, vel acetum pro vino adhiberent?
 vel panem in vino tinctum offerrent? cum Parochiarum
 distinctiones in populo & prouincia profligarent? cum
 simulatè ad Catholicorū Missas & Cōmuniones & Con-
 fessiones sine conscientia offensioe suos admitterent? cū
 signum crucis horrerent? cū matrimonium à fornica-
 tione vix distinguerent? & cū maritum cum vxore sine
 spe sobolis concumbentem peccare mortaliter: homines
 verò continentes non peccare dicerent, si superioribus
 corporis locis mamillas nudas mulierum premerent, &
 infingerent oscula, & complecterentur foeminas, quod to-
 tum externæ lasciuia negotium charitatem nominabāt?
 cū nullam orationem nisi Dominicam vsurparent? re-
 iicerent Symbolum Apostolicum? & Litaniam, & excom-
 municationes Ecclesiae? cū decimarum solutionē pro-
 fus antiquarent? riderent miracula Sanctorum, & San-
 ctos nullos, præter solos Apostolos, esse sinerent? cū
 iuramenta omnia à Christianis tanquam detestabilia re-
 mouerent? nec quoquo modo iurarent, eoque abstine-
 rent à negotiationibus? & paucis contenti non quæ-
 rent diuitias? cū & ipsi & mulieres eorum ne quidem
 (VERE vel CERTÈ) ad confirmandam verita-
 tem dicerent? cū statum Regum, & Principum, & iu-
 dicia omnia, & Magistratus, & animaduersiones in ho-
 mines sceleratos vno furiali impetu è mundo, & ex mor-
 talium societate depellerent? Eorum verò, Pappè, an
 quicquam vos ferre, & an eiusmodi scurrarum confor-
 tio teneri, & religione sociari possitis? nisi fortè pu-
 tabis iniuriam fieri VValdensibus, cū de tot sceleri-
 bus & portentis accusantur? Sed conuincet te Scripto-
 res omnes veteres, & ipse Princeps mentiendi & cor-

rumpēdi libros Flacius: qui in ridiculo Catalogo ista pro-
 pmodum omnia ex alijs recenset, & negare, vt maxi-
 mē vellet impudentissimus inficiator, non potest: tur-
 pis Flacius: qui in catalogo VValdensem authorem An-
 no millesimo centesimo septuagesimo, & penē Sanctum
 facit, & ab Apostolis ducit: & tum Concilio Tolosano,
 tum gladijs & bellis agitatum sectam clamat: in centurijs
 verò, vbi tantum lumen collocari, & cōmemorari per-
 secutiones & Concilia, ad illuminandam sectam, & ad in-
 de patrocinandum Lutheranismō vehementer opus e-
 rat, quasi si VValdo nullus vnquam fuisset, sic omnia dis-
 simulat: tantū Concilium vnum Romanum, quod
 contra VValdenses sententiam dixerit, breuiter attingit:
 fortē quod ipse tam scelestam, & rursus inter se innume-
 rabiliter discriptam societatem non libenter adnumera-
 ret hæreticis: nec posset Catholicis: eoque reticere, &
 vetera mendacia resorbere mallet, quā in maiorem lu-
 dificationem abijcere suam & sodalium VValdensium
 doctrinam. Ab his igitur quid tu solatij, quid subsidij
 sperabis Pappē, quorum posteriores discipulos multo pri-
 mis magistris factos meliores, & viciniore vobis Luthe-
 rus (*Tom. 2. Germ. fol. 208. 209. & 210.*) tanquam semipon-
 tifices in credendis septem Sacramentis, & in Iustificatio-
 ne per fidem & opera vituperat, & vt isto loco, sic etiam
 (*Tom. 4. fol. 329.*) ludificatores Dei & verbi diuini vocat:
 & errores alios ascribit, quod Corpus Christi in Cœna
 non constituent: infantibus fidem nullam assignent: bo-
 nas literas & artes negligant; manu victū quærant: quan-
 quam consensione quorundam articulorum delentus
 veterator, rursus blanditias ad illaqueandos simplices he-
 reticas interponit, & cū modum loquendi, quo vtun-
 tur, non recipit, tamen authores non reijcit. (*Tomo sexto,
 folio 113.*) Verū sunt isti Bohemici noui VValdenses
 VValdensium veterū dissimilimi: & vt nullo publico
 loco, nisi in Bohemia, & in Alpibus ante Mediolanum
 & Pire-

& Pirenæis exercuisse Flacius ministerium Ecclesiasticum, & docuisse palàm doctrinam confitetur, sic nullus cum altero cohaesit: author quisque nouæ, & vel amplificator, vel corruptor prioris ab alijs haustæ vanitatis. Itaque nullum ab antiquis VValdensibus ventum pro sectæ vestræ nauigio colligetis: & tametsi in istius vos daretis consilij viam, nunquam nos vobis eiusmodi soliditatem inuideremus: sineremus magis, quorum vos opiniones hostiliter in Confessione sub Anabaptistarum & Donatistarum nominibus damnastis, & qui ipsi vos damnant, in vestram Ecclesiam frustra transferri: vt interim magis nouitates & varietates vestras aperirent: ad vnitatem enim vel vetustatem sectæ nihilo plus opitulabuntur vnquam, quàm nunc faciunt Anabaptistæ, & Donatistæ, & Cingliani: quorum illi fatuitates omnes in vno cumulo complectuntur.

De VViclepho docerè eodem modo dissensionem ab Ecclesia vestra: nisi Augustana confusio, & Apologia me subleuarent, & VViclephum in articulo 8. (*fol. impressionis tuae 7. & 101.*) apertè condemnarent, & (*fol. 145.*) nominarent planè furentem VViclephum. Cum furioso igitur & phanatico homine, quem Lutherus per contumeliam spinosum, & somniatorem, & deceptum in Scriptura, & Cinglianum (*Tomo tertio folio quadringentesimo octuagesimo quinto, & sequentibus*) vocat, & sic in Coena reiicit, vt potius cum Papistis credere Transsubstantiationem, quàm cum VViclepho nudum panem constituerit, (*ibidem folio quadringentesimo nonagesimo tertio*) non speramus vos matris vestræ filios, in ignominiam matris, inituros esse societatem, vel ab illius insania tracturos continuationem Ecclesiæ: Alioquin sine magno negotio ascriberemus omnia, quæ contra vos docuit VViclephus: cum in Coena crederet nudum panem & vinum: & negaret Corpus & Sanguinem Christi: cum per sacerdotem oppressum mortali peccato inficiaretur vel Baptismum rectè

rectè conferri, vel alia Sacramenta administrari: & peccare censeret, qui à malis sacerdotibus sumunt Sacramenta: cùm Ecclesiasticos non sineret tenere proprium, vel possessiones, nec colligere decimas: cùm in genere nec Principem ciuilem, nec Episcopum agnosceret, qui uiueret in peccato mortali: cùm S. Augustinum, S. Benedictum, & S. Bernhardum damnaret, propter actam in paupertate monasticam vitam: cùm absolutam rerum omnium necessitatem, & Stoicum fatum, quod Lutherus in primo feruore insaniam cum VViclepho docuit, & postea in confessione occultè dimisit, in Ecclesiam inferret: cùm studia & scholas publicas, & collationes graduum tanquam res diabolicas, & incommodas Ecclesiæ, prorsus vt Lutherus primis annis fecit, detestaretur: cùm Confessione in Ecclesia fructum nullum tribueret: cùm ciues potestate armaret ad corrigendos dominos suos, qui delinquant: cùm errasse diceret Principes, qui Ecclesias locupletarunt; cùm omnes Ordines à Diabolo duceret: cùm vnam speciem in Ecclesia relinqueret: duas non affectaret: nec nostram Iustificationis doctrinam carperet: cum quibus vniuersis consistere secta doctrinaque vestra non potest; non solum quod contumeliosè in Confessione cum execratione reiecerit: sed etiam quod si rursus admitteret, necesse esset Calvinismum, & Anabaptismum, contra quos tam funestum & acerbum bellum geritis, simul in communitatem fidei, & in vnam sodalitatē referri. Non igitur sentiemus à furioso VViclepho vos vllū suffragium conquisturos credulitati vestræ: & ob istam causam missum faciemus VViclephum.

DE HVSSIO. Hussius verò, in quo tam gloriosè triumphatis, quo quæso pudore, qua conscientia Lutheranus fuisse, & attinguisse ad Ecclesiam vestram confingitur? Qui enim in nullo toto capite, & in re vniuersa nulla cum Luthero conspirat: damnat in septuaginta quatuor articulis maximis: an is vllò sensu inter homines intelligentes

tes & ratione præditos haberi debet pro Lutherano? At-
 qui talis est Hussius, in rebus omnibus discrepans à vobis:
 consentiens in nulla: quod in parallelis, quæ ad calcem
 tertiæ huius Epistolæ apposui, clarissimè demonstro: &
 triumphum vobis decerno; non si omnia parallela, sed si
 vnicum solum conuelletis, & sententiam Hussij apto
 vno testimonio traducetis ad partem contrariam. Qua-
 tuor ferè sunt capita errorum Hussij. Primum de Præde-
 stinatione & Prædestinatis, quod sectam vestram non
 attingit. Secundum de indulgentijs, quas non simpli-
 citer, nec ista insania repudiavit Hussius, vt vos sole-
 tis: tantùm nimium dilatari, & ad res alienas impartiri
 sensit. Tertium de Vicario CHRISTI & capite Ec-
 clesiæ Pontifice Romano: in quo rursus non absolutè
 reiecit Papam Hussius, sed tantùm cum impurè & vi-
 tiosè viuit: alioquin concessit, quousque vitæ sanctimo-
 niam tuetur esse caput Ecclesiæ, & Sancti Petri successo-
 rem, & Vicarium in terris Christi: quod totum nobis
 furoribusque vestris non arridet. Quartum de duabus
 speciebus: in quo diuortium à vobis longissimum fecit
 Hussius. De speciebus enim, in quibus de substantia pa-
 nis & vini nihil restat, loquitur Hussius: nec pro pane
 & vino dimicat, sed pro speciebus duabus commutatis
 in corpus & sanguinem CHRISTI: secundò non vr-
 sit duas species pro omnibus in vniuersum, sed tantùm
 pro illis, qui per libidinem suam, quam sensum inte-
 riorem conscientiæ vocat, vna specie contenti esse non
 vellent. Nihil igitur in istis quatuor inter vos & illum
 conuenit: execraretur ipse nouationes vestras, si viue-
 ret. In alijs autem, qui supersunt, religionis articulis ma-
 ximis: iustificatione, formata & per charitatem operan-
 tis fidei: sacrificio Missæ; inuocatione Sanctorum: pur-
 gatorio: cælibatu Sacerdotum: virginitate: orationibus
 pro mortuis; Transubstantiatione: adoratione specie-
 rum; negatione Vbiquitatis: cultu reliquiarum & ima-
 ginum;

Oo

ginum;

ginum;meritis nostrorum operum,quantus & quàm grauis est Papista?assensor purissimus sententiæ nostræ:& malitiæ vestræ accusator in totius vitæ decursu,& in itinere cùm duceretur ad supplicium?quo non propter insanias vestras affectus fuit: sed quod in superioribus quatuor capitibus, quanquam multo astrictius & modestius quàm vos, tamen contra scripturam & Ecclesiam pugnaciter obstinateque sentiret, & flabello intemperantis hæreticæque linguæ tum miseras infinitas animas inuolueret æterno exitio, tum suscitaret seditiones, & turbaret orbis terrarum pacem: nec auocari à furore posset.

Hæreticus igitur tantum in illis quatuor fuit Hussius, in quibus perstitit & subiuit meritum supplicium: reliqua, de quibus accusabatur, vel dimisit ante mortem, vel magis negauit: & mortuus est in confessione constanti septuaginta quatuor articulorum, in quibus nobiscum in Idololatrijs, quales vobis somniantibus & furentibus hominibus videntur, consensit: Idololatra tantus quanti nos sumus, si insaniam vestræ Euangelium Christi sunt. Res enim quatuor, in quibus à Christo, & Ecclesia, & nobis discessit, inter Idololatrias hætenus nondum retulistis. Nec vos iterum sic elabi per somnia vestra sinemus: vel quod ante exitum è vita factus sit in progressionem doctrinæ illuminatior: vel quod in ipso mortis vestibulo se correxerit. Nam quæ in parallelis ponimus, non tantum primis annis credidit, sed constanter & in carcere, & in supplicio, cùm ignes accensi vitam & vocem intercluderent, retinuit: sacrum fecit: purgatorium, Transsubstantiationem, Sanctorum inuocationem, operum merita, potestatem Papæ, Indulgentias doctrina & exemplis defendit ante iudicium, horis paucis ante obitum: cõtrarium verbum nullum vsque ad infelicem animæ & corporis morrem renunciauit: significationem nullam mutationis reliquit. Quod verò de postrema morientis illuminatione

minatione fingitis, id sepe iam confutatum solidè, repressumque grauiissimè fuit: nec illuminatus Hussius moriès fuit, nisi flammis & ignibus supplicij: Tamè si figmentum vestrum vobis valeret, cur non etiam eodem modo liceret mentiri nobis? mortuum esse in omnibus Papistam Hussium, cum in reliquis semper maneret constans: in quatuor hæreticis articulis in rogo conuerteretur à Spiritu Sancto? Sed mittamus nugas: nec implicemus nos mendacijs vestris. Hæreticus pessimus fuit Hussius viuès & moriens in capitibus quatuor, de quibus etiam à vobis discrepauit, ab hæreticis pessimis hæreticus melior: in reliquis nihil variauit foris externis indicijs Catholicam fidem, sed vt vixit, sic in flamma occubuit, sectator doctrinæ Evangelicæ Papisticæ nostræ. Nihil igitur vobis Hussius prodest: fatuitatibus vestris non succurrit: in nullo sensu vobiscum: in plurimis nobiscum congruit, damnator in omnibus Lutheranismi: quod ipse Flacius in Catalogo non dissimulat, cum Thaboritas Hussij posteros ipso Hussio puriores fuisse confitetur: nec potest impudentia vestra vel verbis satis explicari, vel comprehendi animo: quod vestram ex Hussij Ecclesia audetis arrogantes homines ducere Ecclesiam, & ex doctrina doctrinam: contra solem meridianum: contra conscientias: contra Magistrum Lutherum: qui non tantum vos ab Hussio, sed à VViclepho, VValdensibus, & cæteris, qui in Germaniã venerunt, hæreticis exclusit: & se nescire scripsit (*in Concione in festo Ascensionis, impressa Anno vigesimo tertio VVitenbergæ*) AN GERMANIA VNQVAM VERBVM DEI AVDIVERIT: quanquam constet audiuisse verbum Papæ. Sic enim ibi furiosus Lutherus, & (*in altera Concione in Dominica Inuocauit*) effutiuit se ILLVM ESSE, CUI PRIMVM DEVS REVELAVERIT, ET QVEM PRIMVM DEVS IN ISTA STATIONE COLLOCAVERIT, AD ANNUNCIANDVM SVIS VERBVM

DEI: ET (*Tom. 2. fol. 44.*) ESSE SERIO VERVM, QVOD PRAE ALIIS DATVM SIT VVITTENBERGENSIBVS, VT PRIMAM ET PVRAM FACIEM EVANGELII ASPICERENT: nec principiò ad Hussium respectum vllum habuit, sed detraxit ex cœlo, sine vlllo humano ministerio nouitates suas: & planius atque purius quàm quisque post Apostolos Iustificationem, & magistratus officium, & alia docuit, (*in Postilla proposita in templo, & Tom. tertio fol. trecentesimo decimosexto, & passim*) factus à Deo Euangelista Christi, & cœlestis Doctor, (*Tom. secundo locis supra scriptis*) & Angelus, vel Magdalena ad sepulchrum Christi, (*Tom. secundo fol. quadragesimo quarto*) nec à penè nongentis annis ante atatem suam concedit fuisse quenquam, qui contra Papatu idololatrias vel concionatus sit, vel scripserit. (*Tom. sexto fol. quadringentesimo octuagesimo primo.*) Si verò primus Lutherus fuit, qui verbum Dei in Germania prædicauit: non igitur fuerunt, vel VValdenses, VViclephus, Hussius, vel eorum discipuli: qui si non verbum Dei, sed vel Papæ, vel suum Germanis prodiderunt, cum Luthero verbi DEI præcone connecti iungi que non possunt: vbi fortassis, vt Magistrum excuses, interpellabis sermocinari Lutherum de publica libera doctrina: non de occulta, quam reliqui antecessores Lutheri repressi à Tyrannis clam profeminauerint. Atqui Lutherus (*eodem loco, & Tom. secundo German. folio trecentesimo quadragesimo quarto.*) Euangelium non agnoscit, quod clam in angulis, sed quod palàm in omnium oculis & auribus annunciatur, vt saxa & ligna, si audiendi sensum haberent, audire possent. Occultum igitur superiorum hominum verbum Euangelium Christi Luthero non fuit. Deinde Flacius ex Germanicis scriptoribus contra se & Lutherum recitat, VValdenses concionatos publicè in Hala Sueuiæ, in Ringoia, in Episcopatu Moguntino, in Pomerania, Marchia,

Marchia, & cæt. & infectatos Papam non vna hominis atate, sed longius. Aut igitur Flacius & historici mentiuntur: vel pondus nullum habet interpellatio tua.

Nec Tertio Lutherus tum cum ista scriberet, florebat vel pace, vel Principum patrocínio: & multi illius emissarij discipuli æquè ac VValdenses penetrabant domos, & in multis Prouincijs infundebant clam venenum in lasciuientes monachos, & in prurientes ciues, & cum primis in curiosas mulierculas, per quas ductas varijs desiderijs propagabant errorem. Quarto non de libertate concionandi loquebatur Lutherus, sed nunquam auditum esse Dei verbum in Germania, & sibi primum reuelatum, & se primum in ista statione positum dicebat. Nihil igitur efficit Pappè, cum sic purgas fordentem Lutherum: & quanquam Lutherus non in istum sensum intellexisset, tamen Lutherani non fuerunt vel VValdenses, vel VViclephus, vel Hussius: & hic prorsus nullo modo: ne quidem si Lutheranis rumpantur ilia. Stant contra vos parallela, & stabunt post Lutheranismi non ita longinquam euerisionem: & contra vanitates vestras in totius mundi auribus loquentur, NON FVISSE HVSSIVM MAGIS LV-
THERANVM QVAM FVIT ARRIVS:
NEC ECCLESIAM, QVAM HVSSIVS
INCHOAVIT, ATTINERE MAGIS
AD ECCLESIAM LVTHERI QVAM
ATTINET ARRIANA. Hæc igitur omnia clamabunt parallela, multo meliora, & ad nominis notationem magis apposita, quàm tua: & quod de Hussij Lutheranismi excogitatis, probabunt esse mendacium, & Hussium, eiusque sectam, à vobis, sectaque vestra longissimè discriminabunt: & pudorem vobis nullum residuum esse sinent: si tamen vestigium vobis & hilum restat pudoris, non ciuibus sectæ, sed Theologis Magi-

stris: qui non tantum in religione iniuriam Hussio infertis, sed etiam in externa narratione: cum & scurram Lutherum, & veteratorem Flacium, & omnes penè narratores non pudet, ad magis inflandam vanitatem mentiri prophetiam: tanquam si ex ore morituri Hussij suscepta fuisset. assari tum anserem, sed venturum centum decursis annis cygnum, quem melius cantantem nemo sit assaturus. Id enim Pape ubi est? in quo auctore? libro? folio? in quo delirio? somnio? furore? tamen dic testimonium: vel confitere pudendam esse fabulam: & ut Epistolam Sancti Vdalrici, & suffragia alia, ad regendam societatis nuditatem, tanquam ficus folia, fabricarunt, sic finxisse prophetiam istam Thrasones magistros tuos: cum in Sancto Dauide haberent (*Psalm. vigesimo nono*) Prophetiam veriolem: ubi vaticinatus Propheta maximus, non cygnum, sed **A P R V M, V E L S V E M D E S Y L V A**, exterminatorem vineæ Dei nuncupauit Lutherum, & singularem ferum Calvinum: quæ & verior & Spiritus Sancti est prophetia: propiusque conuenit in Lutherum, qui in sylua Hercinia, ubi non cygni, sed apri nascuntur, editus in lucem, & profusus in mundum fuit: & ut aper vastauit, vt sus sordidauit omnia: & ut originis atque naturæ memoriam testimoniumque relinqueret, semper **S T E R C O R A** tum in ore & calamo continuit, tum magnis frustis vomuit in aerem & libros: vt ostenderet non cygni, sed apri & suis ad se naturam attinere, perfecteque compleri Spiritus Sancti vaticinationem. Verum satis excussimus Hussium.

Superfunt ante Hussium & VValdenses hæretici quamplurimi, Petrobrusiani, Henriciani, Albigenfes, Abailardiani, & similes, varijs ætatibus ex inferno, ad arrodendam sementem Ecclesiæ Christi, extrusæ in terram scorpionicæ locustæ: Sed quia Epistola fusiolem tractatio-

stationem non concedit, permitto tibi vt deinde, quos commodum erit, nomines, & cum illis vel iunctam, vel ab illis ductam perpetuitatem Ecclesiæ tuæ significes. Semper enim de selectis tuis rursus ostendam duo: primò non omnia sentire vobiscum, eoq̄ue ad vos non spectare: abiunctos à vobis in articulis maximis: partim nostris, partim alienis: quos confessio mater prodigiosa vestra, & eius versicolor mirabiliter variatum pallium Apologia reijciunt, detestantur, damnant: propter quos eosdem vobis in ludo vestro non placent saltatores Anabaptistæ, Schvvenckfeldici, Calvinistæ: Secundò, patronos tuos & præultores quoscunque deliges, vel de suo post multas Ecclesiæ ætates sine vlla priorum seculorum conuenientia ex nouis initijs finxisse hæreses nouas, vel recepisse traditas ab alijs antiquioribus hæreticis: sic vt sententia, quæ nobis erit contraria, & blandietur vobis, nunquam à Catholico, sed semper ab hæretico, & quidem à vobis ipsis reiecto hæretico inchoata: vicissim repressa à prima origine per Patres & scriptores Catholicos sit: quo pacto rursus erit hæretica, & scripturæ aduersa, & falsa. Illa igitur duo patefaciam de omnibus: & quoties tu hæreticos, qui in paucis congruunt, in plurimis disident, ad inferienda foramina hiantis nouitatis vestræ congregabis: toties ego assistens ad latus tuum, primùm retrudam continuò in infernum, vnde venerunt, & in rimis vestris inhærere non patiar: quòd toti vestri non sint, & vt quædam vestra credunt, sic repudient multa, & societatem vestram recusent: deinde tametsi vestri essent, tamen monstrabo in primo ortu fluxisse errorem à damnatis hæreticis, & non placuisse Catholico cuiquam post Apostolos. Cum repetes, nihil te offendi quòd non in vniuersum assentiantur: & culpam in Antichristum

stum inflectes: iterum vanitatem in os reijciam, & ostendam primùm, si sine discrimine hæreticos veteres, qui Ecclesiam Catholicam reprehenderunt, & quædam vobis consentaneè crediderunt, complicabis cum Luthero: nihil futurum esse causæ, cur non omnes hæreticos antiquos, & cur non eadem ratione novos Calvinistas, & Schvvenckfeldicos, & Anabaptistas, qui partem maximam participant credulitatis vestræ, in sectæ inuolucrum recipiatis: Secundò perditè mentiri Lutherum, „ cum ait: Ecclesiam nunquam dissentire à Christo spon-
 „ so, nec mutare traditum ab eo verbum, (*Tomo quinto fol.*
 „ *292.*) nec arundinem esse, sed columnam & firmamen-
 „ tum veritatis: nec vacillare, nec mentiri, & totam esse san-
 „ ctam in fide, & quæ vnicum mendacium, vel doctrinam
 „ vnã falsam tradit, non esse Christi Ecclesiam, sed dia-
 „ boli: & totam esse simul falsam, cum in vna parte errat,
 „ vel mentitur, vel in tenebris hæret: & tametsi peccet in
 „ vita, tamen in fide nunquam hallucinari, & nunquam
 „ errare Ecclesiam Christi: nec manere in Ecclesia, qui do-
 „ ctrinam fidemque Christi purissimè non docent. (*Tomo*
septimo folio 416. 417. 418. Anno 41.) In quibus si scurra
 non fuit Lutherus, & se priorisque vitæ pernicitatem &
 contumelias in Christi Ecclesiam non integro quin-
 quennio ante mortem rectè correxit, quomodo hære-
 ticos errantes, & inquinatos detestabilibus multis for-
 dibus, & vt breuiter dicam, non tam puros, vt vos esse vul-
 tis, credemus fuisse Ecclesiam Christi? & mendacij coar-
 guemus Lutherum? vel si Ecclesia vera non fuit, quo-
 modo vestram subleuabit? & quomodo vestra erit?
 An nec vestra vera est Ecclesia, vel rursus si talium
 hæreticorum Ecclesia non errauit, an igitur vestra ab
 illa dissentiens errat? an errauit antegressa ante illos
 Ecclesia, quæ sic non sensit? An errauit nulla? et-
 iam cum erraret? cum contra reliquas sentiret? an
 eadem Ecclesia, & tota vera, & tota falsa est? sequuntur
 enim

enim omnia ex positione Lutheri & ex tuo, Pappæ, prætextu.

Tertiò si Antichristum clamabis potentia & dominatu subegisse & contaminasse Christi Ecclesiam: repetam principio priora omnia & negabo ex Luthero, sic sordidatam erroribus Ecclesiam, non fuisse Ecclesiam Christi, quæ tota semper esse pura & luminosa in fidei confessione debet: Deinde vobiscum negabo vim externam & crudelitatem Papæ sub S. Patribus vsque ad Gregorium Magnum: Eousque verò quis Antichristus turpificauit puritatem doctrinæ? quibus armis? blanditijs? & quis somnus oppressit, quæ vis cõtraria perculit & infirmavit Spiritum sanctum vt cùm pax esset, non subministraret pupillis suis vel fidem rectam ad iustitiam vel cõfessionem oris ad salutem? Sed adhuc negabo supplicij, ignibus, gladijs consopiri vel absterreri Christianos vt liberè Christum ore & ministerio non confiteantur: Dicam diaboli esse non Christi Ecclesiam quæ tota tacet & errores publicos nõ redarguit: negabo ascendere pollutionem Antichristi ad munditiam Ecclesiæ vt tota sit impura omnibus locis, membris, temporibus: Probabo omnia non solùm ex scriptura: sed etiam ex monstro religionum Luthero: ex verbis scurræ quæ nulla inficiatione tolles, nulla corruptela peruerteres: nisi Magistrum tuum infixum implicatũque scelestissimis mendacijs ingratus discipulus & degener filius derelinques ad sempiternam sectæ torius ignominiam & euersionem.

Fecissem iam, nisi in secunda Epistola satis essent fusè cumulateque tractata: & nisi integram aciem, cùm ad tres Epistolas respondebis, vel cùm alius doctus vir, non simius sutorius Magistellus faciet, aliquãdo educere pro gloria Dei cogitarem: quò multa differo, & tanquam rudes theses tum longiùs ducendas & ornandas maiori lumine propono.

Modò tu diligenter interim circumspectes quos contra

P p

tra

tra me sistas in conflictu. Sed quicumque erunt, quod de Acrio, Iouiniano, Vigilatio, VValdensibus, VViclepho & Hussio perspicuum testatumque reliqui: ostendam ut dixi de omnibus quos nominare & coniungere & continuare, tecum collibebit: vestros non esse: non magis quam sunt Calvinistæ & Anabaptistæ & Schvvenckfeldici: non credere voraginem totam vestram: hostes esse & exterminatores Lutheranismi: nec æquiores vobis quam nobis: nec si aliter affecti essent, opitulari causæ vestræ, sensum scripturæ non susceptum à Catholicis sed vel serò tandem natum in vertigine hominis vnus, vel rursus sumptum ab hæretico alio in quo initium consistat erroris: quod declarabo de omnibus: excipiam nullum: & nisi faciam, triumphabis, Pape, de victoria & de vetustate Lutheranismi, meque leuitatis insimulabis.

Sic igitur summam & quartam Epistolæ & tria priora capita concludam: Aperi aures: Attolle caput, Pape: Attende diligenter quid dicam. Nullus Pater, scriptor nullus Scholasticus, nullus reprehensor Papæ: nullus hereticus: & in genere adultus publicus nullus vir vel fœmina quousque Christi Ecclesia mille quingentis annis per orbem terrarum vel subiecta sub Gentiles & pressa per violentiam hereticorum & Tyrannorum fuit, vel defensa à principibus Catholicis floruit pace: nullus inquam notus & relictus in mortalium memoria recordationeque nostra, maiorum vel minorum gentium homo, nullus Catholicus, hæreticus nullus extitit vnquam qui speciem vniuersam stultitiæ vestræ, quam Lutherus quotidie variatam tandem morte sua, non determinauit sed distractam in mille dissimilitudines abrupt &

p̄it & discipulis magis laniandam reliquit, vel crederet vel à quoquam ætate sua credi sciret: quod ipse Lutherus non negat cùm (Tom. 6. fol. 484.) post interpositum detestabile Diabolicū de religionis in S. Bernhardi conuersione mendacium disertè scribit; Sub Papatu in omnibus templis nullam fuisse de fide in Christum puram publicam concionem ex scriptura: & quicūque in Papatu conseruati sunt, tantū CLAM & OCCVLTE fuisse per Spiritū sanctum in morte conseruatos. Nullam igitur Ecclesiā publicam, nullum publicum Christianum, nullum cū vitam teneret & valeret sensibus sed tantū occultos morientes multos non cœtus sed singulares sparsim disiectos homines agnouit Lutherus quamdiu Papatus per nouem, sicut alibi numerat, ætates floruit: eoq̄ue ante nos conclusionem nostram enuntiatione sua comprobauit.

Verū ne sola sit conclusio: adijciemus de liberalitate nostra Corollarium tāquam illius pedissequum: & concludemus secundò, vt ante Lutherum Lutheranus nullus fuit, sic post abreptum Lutherum superesse iam profus neminem, qui hoc totum quod ille vel per vicissitudines vel ante obitum credidit, sine varietate credat: imò vt dicam leniùs: qui confusionem, quam ex alio Lutheri voluit & penicillo petulantia suæ poliuit obstetrix Philippus, & pallio Apologia amicuuit, isto sensu & modo cum plicis omnibus recipiat, sicut tum magistri intellexerunt: quāquam interim multas particulas partim similiter, partim diuersè ab hæreticis varijs mutatum esse Lutherum & ex ijs omnibus adiectione propriarum fatuitatum contexuisse turpitudinem, quam Lutheranismum vocant, non negamus.